

Forfatter: Brandes, Edvard

Titel: Udenfor Loven

Citation: Brandes, Edvard: "Udenfor Loven", i Brandes, Edvard: *Udenfor Loven*, 1902, s. I.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-brandesed_15-root.pdf (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Udenfor Loven

EDVARD BRANDES

**UDENFOR LOVEN
SKUESPIL I TRE AKTER**

**GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F.HEGEL & SØN)
TRYKT HOS J.JØRGENSEN & Co.(M.A.HANNOVER)
1902**

II

PERSONERNE:

FADEREN.
MODEREN.
ROSE, deres Datter.
HEDDA, Roses Søster.
OTTO, gift med Hedda.
TANTE TEA.
WILLIAM ARDEN, Komponist.
EN PIGE.
EN OPVARTER.

1

FØRSTE AKT.

Meget velhavende møbleret borgerlig Dagligstue. Til højre Dør til Faderens Værelse, til venstre Vindue til Gaden og helt nede mod Baggrunden Dør til Spisestuen. I Baggrunden Dør til Entréen. Vinterformiddag uden Sol.

MODEREN er ved at lægge sit Sytøj bort, TANTE TEA kommer hastigt ind fra Entréen.

TANTEN.
aandelos.

Naa, det var godt, jeg traf dig!

MODEREN.

Min Gud, du ser saa forpustet ud. Kom og sæt dig!

2

TANTEN.

Jeg har ogsaa løbet — aah, aah — løbet langt mere end min Astma kan taale.

MODEREN.

Hvordan er det med Helbredet i disse Dage?

TANTEN.

Forfærdeligt. Især om Nætterne. Jeg sidder oppe i Sengen og hiver til den lyse Morgen, inden jeg kan faa Blund i mine Øjne. Men man maa jo takke Gud for at man har Livet og for hver Dag, som han under En —

MODEREN.

Ja, han har sin Hensigt med alt.

TANTEN.

Det har han. — Saa, nu begynder jeg at faa Vejret.

MODEREN.

Gudskelov da. Men — hvorfor havde du saadan en Hast?

3

TANTEN.

Fordi — fordi nu turde jeg ikke vente længer —

MODEREN.

Med hvad?

TANTEN.

fortsættende.

— fordi nu véd hele Byen det.

MODEREN.

Men hvad, Tea?

TANTEN.

Jeg vilde ikke, at du skulde faa det at høre af andre end mig: fremmede Mennesker skulde ikke fortælle dig det. Dertil har man da sin Familie, for at den ved saadanne Lejligheder — og det véd jeg, at aldrig føler jeg mig mere som din Søster end naar det staar rigtigt ilde til for dig.

4

MODEREN.

Men gudbevares — hvor du forskrækker mig! Der er da ikke sket en Ulykke?

TANTEN.

Skrig nu blot ikke op! Der er ingen Ulykke sket — men —

MODEREN.

— men — hvad er der?

TANTEN.

Der er —: Rose!

MODEREN.

stirrer forbavset paa hende.

Rose! — Rose! Hvad er der med hende?

TANTEN.

Du véd altsaa ingenting! — Nej, Forældre er jo altid blinde.

MODEREN.

Blinde — for hvad?

5

TANTEN.

Naturligvis — det kommer allersidst til de allernærmeste. Folk er diskrete — det maa man lade dem. Vor Omgang er taktfuld. Og desuden man holder jo ikke af at fortælle sligt.

Kun en virkelig Ven, en Søster paatager sig den Slags.

MODEREN.

Nej, nu maa du virkelig tale uden Omsvøb! Du gør mig aldeles syg — jeg kan ikke taale det.

TANTEN.

bestemt.

Ikke nervøs, om jeg tør bede! Det hjælper ikke. — Du er Moder — og du maa kunne opfylde din Pligt. Det kan du ogsaa — og jeg vil staa dig bi.

MODEREN.

Jamen, hvad er der med Rose?

TANTEN.

højtideligt.

Man taler om hende.

6

MODEREN.

Taler — hvad, hvordan? Hvad siger man?

TANTEN.

Sandheden.

Hun kompromitterer sig — ganske og aldeles; man ler ad hende — trækker paa Skuldrene — hendes gode Navn og Rygte er borte — ganske og aldeles borte.

MODEREN.

Men, store Gud, hvorfor?

TANTEN.

Nej, naturligvis du vidste det ikke — uvidende som — som et Barn, et nyfødt Barn! Alle Folk — undtagen du og din Mand — kender hendes Forhold til denne Arden, Komponisten, hvis Musik hun spiller, hvis Sange hun synger og hvis gudsforgaaende Ord gælder mere for hende end alle andres tilsammen.

MODEREN.

Arden — og Rose! Hvad Forhold? — Hun sværmer lidt for hans Musik og saa —

7

TANTEN.

Ja, du er naiv, sandelig naiv og godtroende! Men ogsaa letsindig og magelig — for *det* har du nu altid været, Frederikke.

Jeg skal da sige dig: hun spaserer med Hr. Arden — gaar lange Ture med ham, baade Formiddag og Aften — de er sete paa en Kafé sammen i Fredags — igaar skal de have spist til Aften sammen — og der er dem, der paastaar — ja, jeg har det nu fra god Kilde: det er en Herre, jeg ikke skal nævne, som har fortalt det til Kusine Louises Datter — ja, rentud, belav dig paa det værste:

Rose skal have besøgt ham paa hans Værelse.

MODEREN.

Besøgt ham paa hans Værelse! —

TANTEN.

skarpt.

Ja, du forstaar vel, hvad jeg siger: besøgt ham paa Hotellet, der hvor han bor.

MODEREN.

Rose! — Nej du, det er umuligt. Det tror jeg ikke paa.

8

TANTEN.

Men sandt er det alligevel: den bitre Sandhed.

Ja, det er ogsaa svært at tro! — Og véd du — ja, du véd det jo og du glemmer det vel ikke, at han er gift. (Skrigende.) Det er en gift Mand, han har Kone og Barn — en Dreng — en stor Dreng! — Hvad siger du saa?

MODEREN.

Jeg siger — aa, det er ikke muligt. Det er onde Tunger, onde Mennesker, der driver deres Spil.

TANTEN.

Ja, Gud give, det var saa vel — nej, min stakkels Frederikke — nej, det er den pure, slemme Sandhed.

MODEREN.

Rose skulde bære sig saadan ad — hemmeligt for mig, for sin Fader! Rose, den kærlige, fornuftige Pige.

Jeg kunde tænke mig det om mange andre unge Piger — for Gud skal vide, nutildags er de unge letsindige — men Rose!

9

TANTEN.

fornærmet.

Ja, kæreste, nu taler du virkelig som alle Forældre: om alle andre kan de tro det værste, men deres egne, dem maa der ikke sættes en Finger paa.

Rose er da ved Gud ligesom andre Mennesker: hun er ingen Engel — nej, ikke mere Engel end vi andre.

MODEREN.

Nej, men hun er saa stolt — ikke Spor af fornøjelsessyg eller pyntelysten — saadan som selv mange søde unge Piger er — ja som for Eksempel selv Hedda var, der nu er saadan god Kone for Otto.

Rose er saa rolig, næsten altfor stille. Undertiden syntes jeg, at hun var ligesaa gammel som jeg — ingen Ting brød hun sig om — bare ivrig for at lære og læse —

TANTEN.

Hun har læst formeget — altformeget: alle de Bøger, som hun kunde faa fat paa — alle de nye Bøger, som unge Piger *ikke* skal læse.

10

MODEREN.

Aa, det er virkelig ikke muligt at forbyde — jeg kan ikke saadan holde Kontrol — Jakob læser nu aldrig — og netop det, at Rose var saa rolig, ikke mindste Smule emanciperet —

TANTEN.

Aa, véd du hvad: naar hun læste *de Bøger!* Og desuden: har Rose blot villet gaa i Kirke de sidste Aar — eller endnu mere: har hun villet gaa paa Bal? — Hun har sagt, at hun ikke kunde lide at svinge rundt med alle de Mandfolk — at hun ikke var ung nok dertil — toogtyve Aar! —

MODEREN.

Nej netop, Rose er ikke som andre unge Piger, hverken fri i sit Væsen eller koket — og aldrig ude af Ligevægt.

TANTEN.

Ja det stille Vand har den dybe Grund. Men hvad siger du nu til det, jeg fortæller? Hvad tænker du at gøre?

11

MODEREN.

Ja, ser du, Tea — jeg maa først komme mig — først forstaa, at det er Rose, min Rose, hvorom det drejer sig.

Og Saa — (Smiler lidt for sig selv.)

TANTEN.

Hvad — hvilket?

MODEREN.

Ja, saa tror jeg ikke, det er saa slemt. Det er muligt, at Rose har været lidt uforsigtig, men derpaa kan der da hurtigt bødes.

TANTEN.

Tror du!

Ja, naar man tager en saadan Sag saa slapt som du, saa fortjener man det værste.

MODEREN.

Min Gud, jeg maa da tale med Rose først — høre, hvad hun siger, ikke sandt?

TANTEN.

koldt.

Jeg tror, du skulde tale med din Mand.

12

MODEREN.

Aa, jeg vil grumme nødigt indblande ham, hvis det kan undgaas. Han forstaa saa daarligt unge Mennesker — og han er vant til at alting gaar saa roligt og uforstyrret omkring ham.

TANTEN.

Ja jeg vasker mine Hænder! Nu er du advaret. Jeg har gjort, hvad baade Slægtskab og Menneskepligt bod mig.

MODEREN.

Jeg takker dig ogsaa derfor! — Der har vi Hedda og hendes Mand.

HEDDA og OTTO kommer fra Entréen.

MODEREN.

Goddag, Børn, kom og sæt jer ned!

HEDDA.

Goddag, søde Moder! Goddag, Tante!

TANTEN.

Goddag, min Ven! Har Børnene det godt?

13

HEDDA.

Tak — udmærket!

TANTEN.

Jeg saå sidst Pigen med dem paa Gaden — hun gik saa afskyeligt og svansede og gloede — jeg tror ikke, hun passede rigtigt paa. Hun ser mig temmelig forfløjen ud.

HEDDA.

Ja, jeg har mine Mistanker til Katrine. Men jeg skal nok have Øje med hende.

OTTO.

Aa, Katrine er saamænd en skikkelig Ting.

HEDEA.

Det forstaar du dig virkelig ikke paa.

TANTEN.

Nej! Men Otto tager sig det vel ikke saa nær med Børnene.

14

HEDDA.

skarpt.

Deri tager Tante fejl.

MODEREN.

Saa omhyggelig en Fader som Otto er!

TANTEN.

Jaja, godt Ord igen!

HEDDA.

Men Piger kan Mænd ikke bedømme.

OTTO.

Jeg bøjer mig.

Naa, jeg skal forresten afsted igen — jeg vilde blot følge Hedda herop.

MODEREN.

Gaa dog ikke straks!

TANTEN.

Hvis det er mig, der generer, saa —

15

OTTO.

Nej, hvor kan Tante tro!

HEDDA.

Ja, véd du, Tante, vi havde forresten noget, vi skulde tale med Moder om — men det kan godt vente.

OTTO.

Saa udmærket —

TANTEN.

Er I vis derpaa? — Ja, for jeg er vis paa, at I netop vil tale med Frederikke om ganske det samme, som jeg kom til hende med.

HEDDA.

Saa! — Det kan da Tante ikke vide.

TANTEN.

Ikke! — Jeg kan saamænd sige det med ét Ord.

OTTO.

Det var meget. Lad os da høre det magiske Ord!

16

TANTEN.

Spot ikke! Ordet er: Rose.

HEDDA.

Rose?

TANTEN.

Har jeg Ret?

HEDDA.

Jeg forstaar ikke —

TANTEN.

Ja, gudbevares, hvis jeg skal holdes udenfor, saa gærne for mig. Men jeg har talt af et godt Hjærte og af et bekymret Sind og af et oprigtigt Venskab, min Pige, talt til din Moder om det altsammen, saa jeg maa vel nok forbausnes nu, naar jeg pludselig skal betragtes som uvedkommende.

MODEREN.

Det tænker vist ingen paa. Men vi kan da ikke vide, om Børnene har hørt noget om Rose —

17

TANTEN.

Ikke! — Hvad? Hvad, Hedda?

HEDDA.

tøvende.

Ja, vi nægter ikke —

OTTO.

samtidigt.

Desværre kan vi ikke nægte —

TANTEN.

triumferende.

Ser du! — Ja, jeg vidste det nok — jeg saá det desuden straks paa jer, da I kom ind. — Naa, nu vil jeg gaa — jeg har desuden sagt min Mening, og den forandres ikke.

Jeg raader jer blot til ikke at tage den Sag med altfor stor Ro; for mere kompromitteret end Rose allerede er, skulde hun dog nødtigt blive. Og saadant noget smitter af — paa Familien!

Farvel!

MODEREN.

Ja, farvel da! Jeg følger dig ud!

18

TANTEN.

Behøves ikke! Farvel!

MODEREN.

Jovist saa!

TANTEN gaar ud i Entréen og MODEREN følger hende.

HEDDA.

Farvel, Tante! (Til Otto.) Det var da urimeligt kedsommeligt, at vi skulde træffe hende. Nu løber hun videre med Beretning om os alle.

OTTO.

Ja — men du ser, hvorvidt det er kommet. Det er virkelig overmaade penibelt.

HEDDA.

Nu maa vi se at tage Moder forsigtigt. — Det er ikke saa ilde, at hun er forberedt.

OTTO.

Bare hun nu ikke giver sig til at græde!

HEDDA.

Vi tager det ganske roligt.

19

OTTO.

Jamen, vi kan heller ikke gøre for lidt ud deraf. Det gælder hele Familien — ogsaa mig, du. — Tænk, hvis nogen Fremmed taler til mig derom! Jeg har den Fornemmelse, at Folk hvisker til hinanden, naar de møder mig. Jeg er ikke vant dertil, Hedda, jeg er vant til at kunne se alle lige i Øjnene. Og nu min Kones Søster —

HEDDA.

Ja, Otto, hvad skal jeg gøre! Jeg er saa ulykkelig.

OTTO.

Der har vi din Moder.

MODEREN.

kommer ind fra Entréen.

Kom nu, Børn, og sig mig: er det sandt, hvad Tea fortæller? Man taler ondt om Rose?

HEDDA.

Ja vist er det sandt, Moder!

20

OTTO.

Byen taler ikke om andet, Svigermoder!

MODEREN.

Og det er virkelig Arden, ham, Musikeren, som hun knap kender?

HEDDA.

Ja, *hvor* godt hun kender ham, det véd nok hverken du eller jeg.

MODEREN.

Fy Hedda dog!

OTTO.

Ja, det hjælper virkelig ikke, at Moder ikke vil se Sandheden lige i Øjnene.

MODEREN.

Jamen, hvad er Sandheden? Fortæl mig alting, Hedda!

21

HEDDA.

Har ikke Tante Tea sagt det? Rose kompromitterer sig, sig selv — jer — os alle —

OTTO.

— hele Familien —

HEDDA.

— ved sin letsindige og ganske uforsvarlige Optræden.

MODEREN.

Men hvordan, hvordan?

HEDDA.

Hun ses bestandigt sammen med Arden — spaserer sammen med ham — er fast Inventarium ved Prøver ligesom ved Koncerter — gaar paa Kaféer sammen med ham, endogsaa om Aftenen —

MODEREN.

Om Aftenen!

22

OTTO.

Hun skal have spist Østers sammen med ham i Fredags.

HEDDA.

Og der er dem, der siger; — ja, jeg véd ikke, hvad jeg skal tro!

OTTO.

Jeg véd det desværre.

MODEREN.

Hvad er det?

HEDDA.

Ja, jeg maa jo sige det — at hun har besøgt ham paa hans Værelse.

MODEREN.

Det er umuligt.

OTTO.

Umuligt! Han bor paa et Hotel — og der er Folk nok, som har kunnet kontrolere baade hendes Indgang og Udgang.

23

MODEREN.

Har Folk set hende gaa op til ham?

HEDDA.

Man siger det — og tror det.

MODEREN.

Hvem er *man*?

HEDDA.

Du véd jo nok, Moder, det er alle paa éngang. Pludselig véd alle Mennesker alting saa aldeles bestemt. — Og vi faar det nu allersidst at vide.

To af mine bedste Veninder var hos mig

igaar, Og — (Hun trækker paa Skuldrene.)

OTTO.

Og Tannum, som er min bedste Ven og den eneste, jeg har talt med, og som er saa elskværdig og fin og som virkelig holder af Rose — vi troede jo engang — naa! — han siger, at de snakker om det paa Kaféen. 24 Husk saa, at hun har irriteret mange med sit Væsen — med sine radikale Anskuelse — med sin Tagen-Afstand baade fra Herrer og Damer —

MODEREN.

Men Rose har aldrig gjort noget galt —

OTTO.

Ja, det er just Ulykken!

MODEREN.

Er *det* Ulykken?

HEDDA.

hurtigt.

Otto mener naturligvis, at hendes Væsen og Meninger irriterede allerede før, da ingen kunde sige noget om hende. Faar Folk nu noget virkelig at holde sig til, da vil de ikke skaane hende.

OTTO.

Nej, de vil ikke vise Barmhjærtighed.

25

MODEREN.

Og hvad er det saa egentlig altsammen?

HEDDA.

Hvad det er, Moder! Kort og godt: hun er tydeligvis vanvittigt forelsket i Arden — ellers bar hun sig ikke saadan ad — forelsket i en Mand, som har et slet Rygte — som ikke hører til nogensteds — og som er en gift Mand.

OTTO.

Kærlighedshistorie med en gift Mand: det er Byens Ord.

MODEREN.

Han er virkelig gift?

OTTO.

Ganske virkelig.

HEDDA.

Kone og Barn. — (Efter et ophold.) For ellers —

26

MODEREN.

langsomt.

Nej ellers — var det jo ikke saa slemt. Og han, han er ogsaa forelsket i hende?

HEDDA.

Jeg kender ikke hans Følelser. Men han er da forelsket nok til at kompromittere hende —

OTTO.

Og sikkert ogsaa til at — nej, jeg vil ikke sige det.

MODEREN.

Jo, sig hvad du mener!

OTTO.

Aa, jeg mener naturligvis: til at — misbruge hendes — hum, Begejstring!

MODEREN.

skælvende

Rose!

27

HEDDA.

Ja, Moder, nu maa du virkelig tage dig sammen og forstaa, hvad det gælder.

MODEREN.

I tror da, her er en stor Ulykke, Børn!

HEDDA.

Ja, en Ulykke for os alle.

OTTO.

Og en Skændsel for hele Familien.

MODEREN.

Min Gud, min Gud! Hvad *skal* jeg gøre?

OTTO.

Tale med Rose.

HEDDA.

Og hvis det ikke hjælper — hvad det vel sagtens ikke gør: tale med Fader.

28

MODEREN.

Jeg vover det næsten ikke. Fader vil blive helt ude af sig selv. Han, som er saa ærekær og saa hæftig og som intet aner. Om nogen anden sagde ham det — jeg gyser ved at tænke derpaa. Og rask er han slet ikke for Tiden.

OTTO.

Men ingen anden maa sige ham det.

HEDDA.

Stakkels Fader!

MODEREN.

Og stakkels Rose!

OTTO.

Det *maa* saa være. Her maa handles uden Tøven.

HEDDA.

Det første, der maa ske, er: at Rose aldrig mere ser Arden, aldrig mer taler et eneste Ord med ham — saa er der maaske Hjælp.

29

MODEREN.

Jaja — hun maa jo forstaa og ville det.

OTTO.

Vi faar se. Jeg tror, jeg kender Rose bedre end I. Hun er af disse unge Piger, der skal være Kvinder — ikke Damer. Naar jeg hører om den Slags, saa véd jeg hvor Tampen brænder.

HEDDA.

som ser ud af Vinduet.

Der kommer Rose over Torvet.

OTTO.

Saa lad os gaa!

MODEREN.

Vil I gaa?

HEDDA.

Ja, tal du først med hende: det er bedst. Jeg gaar et Ærinde med Otto og kommer straks tilbage.

30

MODEREN.

Aa Gud, Børn, hvilken Sorg! Og hvilken Uhygge!

HEDDA.

Vær nu Stærk, Moder! (Hun kysser hende.)

OTTO.

Moder maa se det lige i Øjnene.

HEDDA og OTTO gaar ud i Entréen, MODEREN bliver staaende lidt i Døren og gaar saa tilbage.

ROSE.

taler ude i Entréen.

Skal I virkelig gaa nu? — Ja saa ses vi siden. (Hun kommer ind.) Goddag, Moder!

MODEREN.

Goddag! — Har du været ude?

ROSE.

ler.

Ja, som du ser, Moder!

MODEREN.

Jeg mener: ude at spasere.

31

ROSE.

Netop. En lang, dejlig Tur.

MODEREN.

Alene?

ROSE.

Nej.

MODEREN.

Med hvem da?

ROSE.

ser paa hende.

Det er ligesom et Forhør.

MODEREN.

Fordi jeg spørger om, hvem du gik med! — Det kan da ikke være nogen Hemmelighed?

ROSE.

Nej.

32

MODEREN.

Hvem var det da med?

ROSE.

Men du plejer aldrig at spørge mig om den Art Ting. Du véd jo, at jeg er vant til at komme og gaa — ganske uden Regnskabsaflægning.

MODEREN.

Du kan vel ikke kalde det Regnskabsafklæggelse, naar jeg iclag tilfældigvis spørger dig om, hvem du har spaseret sammen med?

ROSE.

Nej.

MODEREN.

Imidlertid: faar jeg ikke at vide, hvem det var?

ROSE.

Jeg synes, din Tone er saa underlig.

33

MODEREN.

Dit Svar da langt underligere.

ROSE.

Maaske

MODEREN.

Ja altsaa: faar jeg Besked?

ROSE.

sagte.

Og hvis jeg nu ikke vilde sige det —

MODEREN.

Hvem du gik med? Det maa du da kunne sige, naar jeg spørger.

ROSE.

Og hvis jeg nu for *din* Skyld ikke vilde sige det?

MODEREN.

For min Skyld! — Du forstaar vel, Rose, at nu forlanger jeg, at du siger mig det straks.

34

ROSE.

langsomt.

Du forlanger det —

MODEREN.

Mener du, jeg ikke har Ret dertil?

ROSE.

Jeg er toogtyve Aar, jo intet Barn — jeg véd ikke, om du har nogen Ret. Men ligemeget, jeg ser nok, at dette forer hen til noget slemt.

Jeg gik med den Mand, som Otto og Hedda var her for at tale om.

MODEREN.

Hvoraf véd du det?

ROSE.

Aa, Moder, tror du ikke, jeg kunde høre deres Fortælling gennem dine Spørgsmaal?

Ja, jeg er gaaet med ham *idag* — som mange Dage for.

35

MODEREN.

skælvende.

Det er altsaa sandt, Rose!

ROSE.

Hvilket, Moder!

MODEREN.

At du kompromitterer dig med dette Menneske — at du ødelægger dit gode Navn og Rygte — at du gør dig til en Fabel for Byen!

ROSE.

Har ogsaa Tante Tea været her?

MODEREN.

Ja, hun har — men hvad vedkommer det —

ROSE.

Det vedkommer meget — for jeg hører nu ogsaa hendes Sladder gennem dine Ord.

36

MODEREN.

Jeg synes, Rose, du kryber i Skjul bagved disse Angreb paa andre — du er hadsk og bitter —

ROSE.

Jeg kryber ikke i Skjul, men bitter bliver jeg, naar jeg hører dig, Moder, allerede tale ganske ukærligt til mig, blot fordi andre paavirker din Dom.

MODEREN.

Men, Barn, er du aldeles vild! Ser du da ikke, hvad du gør — at du ødelægger —

ROSE.

Jo, Moder, de Ord har jeg hørt. Men hvorved er det, at jeg kompromitterer mig saa ganske?

MODEREN.

Tilstaar du ikke, at du — udenfor dit Hjem — omgaas, omgaas fortroligt en Mand, hvis Rygte er slet — som er gift — og i hvem Folk naturligvis paastaar at du er forelsket.

37

ROSE.

Jeg kan ikke for, hvad Folk paastaar. Det virkelige er, at jeg har lært ham at kende i Selskabskrese, hvor vi alle kommer — ikke sandt?

MODEREN.

Ja men derfra og til —

ROSE.

— at jeg har følt mig tiltrukken af hans Kunst, som ogsaa du og andre beundrer —

MODEREN.

Da Kunsten, den kunde du beundre, saameget du vilde

— ja, kunsten, den kunde du beundre, saameget du vilde.

ROSE.

— og tiltrukken af ham selv ligesom han af mig og at der imellem os har udviklet sig et — Venskab, som har gjort mig Dagene lykkelige. Jeg har aldrig levet saadan, Moder, ja jeg har ligesom aldrig levet før, ikke været helt vaagen førend jeg lærte ham at kende.

38

MODEREN.

Og det kalder du et Venskab? Er det det rette Ord?

ROSE.

ser paa hende.

Moder! — vil *du* bestandig holde Forhør? Vil *du* ikke sige mig et godt Ord? Hvordan de andre vilde tale vidste jeg nok, men du!

Hun sætter sig hos MODEREN og lægger sig ind til hende.

MODEREN.

Aa, ulykkelige Barn — hvad skal jeg gøre! Du véd godt selv, at du narrer enten mig eller dig selv. Er det dig, som var saa rolig og forbeholden — aldrig den mindste Smule koket —

ROSE.

med Taarer.

Jeg er heller ikke koket nu.

MODEREN.

Ak, var du det hellere! Om du var altfor behagesyg, hvad gjorde saa det? Det har

39

saa mange været — og glemt, naar de blev lidt ældre. Jeg, din gamle Moder, har engang været slet ikke saa lidt koket og forfløjen! Men da din Fader kom, var det forbi.

Men du vilde ikke bære dig saadan ad — ikke udsætte dig for Folks Omtale, for onde Tungers Spot, hvis ikke — hvis ikke — jeg har ingen Lyst til at sige Ordet, Rose, men det brænder mig, netop *brænder* mig paa Tungen —

ROSE.

hæver Hovedet.

— hvis ikke hans Venskab var mig usigeligt meget værd? Nej, det er sandt: det er mig langt dyrebarere end mit saakaldte gode Navn og Rygte, og jeg udsætter mig gærne for den Gift og Galde, der udspyes over mig — blot jeg ikke mister hans Venskab.

MODEREN.

Rose, Rose, nu siger du de Ord, som jeg frygtede — og som jeg til det sidste vilde haabet, jeg ikke skulde høre af dig. Og saa véd du ogsaa selv, hvad du tvinger mig til, siden din Fornuft synes ganske borte.

40

ROSE.

ser paa hende.

Tvinger dig til?

MODEREN.

Du forstaar det saa godt som jeg: du tvinger mig til at *forbyde* dig al Omgang med — din Ven, siden du ikke forstaar, at du selv burde gøre en Ende paa al denne Usømmelighed.

ROSE.

Hvis det Ord passede, kunde du maaske forbyde mig det, men —

MODEREN.

afbrydende.

Er det maaske ikke sandt, at du er gaaet paa Kaféer og offentlige Steder med Arden?

ROSE.

koldt.

Det er sandt.

41

MODEREN.

sagte.

Og at du har besøgt ham paa hans Værelse?

ROSE.

Det er ikke sandt — men —

MODEREN.

— men hvad?

ROSE.

— men det havde været langt klogere, for saa havde Folk ikke set os sammen og vi kunde talt i Ro med hinanden uden nysgærrige Øjne over os.

MODEREN.

Altsaa, naar du ikke besøgte ham, var det ikke fordi du fandt det upassende og urigtigt for en ung Pige?

ROSE.

Nej, jeg vilde ikke finde det urigtigt, om jeg besøgte min kæreste Ven, selv om andre 42 fandt det upassende. Jeg kan slet ikke bryde mig om det upassende, naar det gælder noget alvorligt.

MODEREN.

Rose — er det dig, der taler! Jeg kender dig ikke. Hvem har sat saadanne Meninger i dig?

ROSE.

med et Smil.

Ingen, Moder — ikke heller han, som du tror — jeg har tænkt saaledes fra det Øjeblik, jeg kunde tænke.

MODEREN.

Aa, det indbilder du dig. Nej, før tænkte du som en ordentlig ung Pige — og nu som —

ROSE.

afbrydende.

Vil *du* sige stygge Ord til mig, Moder! Skal vi ikke lade de onde Tunger om Skældsordene?

MODEREN.

De onde Tunger — de siger jo Sandheden.

43

ROSE.

Aa, Moder, dog!

MODEREN.

Og hvis jeg sagde, du bar dig ad som en Flane, var da Ordet stærkt nok? Forstaar du da ikke, Barn, hvordan jeg lider ved at skulle tale saadan til dig? For en Time siden troede jeg, at vi var lykkelige allesammen og at vi levede i den dybeste Fred med os selv og Verden — og nu paa nogle Minuter faar jeg at vide, at en grænseløs Ulykke truer os alle — og hvad jeg synes der er endnu værre, at du er blevet et helt andet Menneske, ganske fremmed for mig, skønt jeg har levet sammen med dig hver Dag siden du blev født.

ROSE.

Ja, Moder, du kender mig vist ikke rigtigt eller helt — men Forældre kender vel sjælden deres Børn.

MODEREN.

Jojo — du tager fejl af dig selv. Vær nu fornuftig og god: kom hen til mig!

44

ROSE.

Ja, Moder!

MODEREN.

tagende Ruse ind til sig.

Sig, at dette skal være forbi, at det var en ond Drøm — eller en Galskab — at du ikke har vidst, hvad du gjorde! Saa taler vi aldrig mere derom. Og saa vil det blive glemt — saa *er* det glemt.

Skal det være saadan?

ROSE.

tovende.

Det kan ikke blive saadan, søde Moder!

MODEREN.

skiftende Tone.

Du *vil* holde paa ham?

ROSE.

sagte.

Jeg tror, jeg *maa*.

45

MODEREN.

Ogsaa naar jeg forbyder dig det?

ROSE.

tier.

MODEREN.

Horer du, at jeg forbyder dig at se ham mere?

ROSE.

Jeg hører det nok.

MODEREN.

Og hvad svarer du?

ROSE.

Hvad jeg svarer! —

Kan du forbyde mig at være til, Moder!

MODEREN.

Barn — jeg forfærdes over dig!

Lille Ophold.

46

ROSE.

Har du saa ganske glemt, da du var ung?

MODEREN.

Saadan var jeg aldrig.

ROSE.

Saa var du lykkeligere end jeg — men maaske følte du det samme.

MODEREN.

Der kommer nogen!

ROSE.

Det er Hedda og Otto.

HEDDA og OTTO kommer fra Entréen.

MODEREN.

Naa, er I her tilbage!

HEDDA.

Ja, vi mødte Fader og fulgtes med ham.

47

OTTO.

Og saa vilde vi se, hvordan —

ROSE.

— det stod til her.

HEDDA.

ser paa Rose; langsomt.

Vi kan forstaa, at Moder har talt med dig.

ROSE.

Unægteligt.

OTTO.

Naa! — Og hvad siger du saa?

HEDDA.

Du vidste vel Besked i Forvejen?

ROSE.

Jeg anede nok, at Folk talte ondt om mig.

48

HEDDA.

trækker paa Skuldrene.

Du havde selv givet dem Anledning, ikke? Det kan du ikke nægte!

OTTO.

Ja, det kan virkelig ikke nytte, hvis du vil nægte det —

ROSE.

Jeg nægter slet ingenting.

Men — tør jeg spørge: er jeg anholdt, stillet for Retten og tages nu i Forhør?

HEDDA.

Hvad er det for en Tone!

Hun vender sig imod Moderen.

Hvordan har du det, Moder! Du ser saa bekymret ud.

MODEREN.

Jeg! Aa, Gud hjælpe mig!

Det er meget værre end I tror.

49

HEDDA.

Hvad vil det sige?

OTTO.

Jeg synes saamænd ellers —

ROSE.

Véd I, at I taler om mig, mens jeg er tilstede?

HEDDA.

Det véd vi. Vi véd ogsaa, at hele Byen taler om dig —

OTTO.

— og at hele Familien drages med ind i den Tale. Véd du ogsaa det?

ROSE.

Jeg mærker ikke, at Familien betragter mig som Medlem i dette Øjeblik.

50

HEDDA.

Hør nu, Rose, du véd, at du har Uret. Vi plejer altid at komme godt ud af det med hinanden. Vi skændes og strides ikke som saamange Søkende — tværtimod! Og aldrig har vi blandet os i dine Anliggender, selv om vi undertiden ikke syntes helt om, hvad du foretog dig. Det var da ogsaa altsammen ligegyldige Smaasager. Nu er det ikke saadan. Og hvis vi nu er — krænkede eller bedrøvede, saa er det ikke underligt. Heller ikke om vi nu siger dig vor Mening og gaar ud fra, at du maa tage noget Hensyn til den.

ROSE.

Jeg er vant til at tænke selv og danne mig min egen Mening. Jeg tror at netop i den Art store Sager kan intet Menneske, end ikke en ung Pige rette sig efter andre end sig selv. Jeg maa føle mig som et frit Menneske og handle derefter.

MODEREN.

Der hører I.

51

HEDDA.

Er *det* dit Svar! Det havde jeg ikke tænkt mig.

OTTO.

Ja, det er værre end man kunde tro.

ROSE.

Jeg forstaar ikke — mente I, jeg havde baaret mig ad som et Barn og nu ved den første Formaning angrende vilde bede om Forladelse?

I maa da begribe, at dette er Alvor og at ikke nogle Ord af jer kan forandre mit Liv.

MODEREN.

Ja jeg forstaar, at *mine* Ord i alt Fald er spildte.

Hun rejser sig og gaar mod Faderens Værelse.

HEDDA.

Hvad vil du, Moder!

52

MODEREN.

Tale med Fader. Der er ikke andet for. Jeg tør ikke tage dette Ansvar paa mig. Kom ind med, Otto — du kan bedst fortælle Fader Sammenhængen.

OTTO.

Vil du virkelig?

MODEREN.

Jeg maa, Børn — hvis da ikke Rose hatbetænkt sig. Med et Ord kan hun holde mig tilbage og skaane sin Fader for det Skrækkeligste af alt. Hun véd, hvad hendes Fader vil føle — og mene og hvorledes han vil tage dette.

Har du ingen Medlidenhed, Rose?

ROSE.

Medlidenhed, Moder —

MODEREN.

Ja Medlidenhed! For Fader vil sikkert føle dette som et Slag, der rammer ham mere end nogen anden Mand. Der er ikke 53 retfærdigere Mand end han, men heller ikke strængere — stræng mod sig selv og stræng mod andre. Din Fader, Rose, har aldrig selv gjort noget galt.

ROSE.

kaster et hurtigt Blik hen paa hende.

MODEREN.

oprørt.

Hvorfor ser du paa mig? Hvad skal det betyde? Mistænker du din Fader?

ROSE.

Herregud, Moder, jeg véd intetsomhelst om Fader; Børn véd jo aldrig noget om deres Forældre, kender

jo aldrig deres Liv —

MODEREN.
bittert.

Det er altsaa ligesom Forældre med deres Børn.

ROSE.

— i en rigtig Familie er jo alting skjult: hver holder sit hemmeligt for de andre.

54

MODEREN.
soprørt.

Og altsaa mener du, at din Fader har sine Hemmeligheder! Aa, Rose, hvor *har* du forandret dig! Hvilken Indflydelse har du været udsat for?

HEDDA.

Ja, det er Sagen.

OTTO.

Hver Mand i Byen véd, at Svigerfader er pletfri i al sin Vandel. Ellers havde han vel heller ikke faaet de højeste Embeder og de største Udmærkelser.

ROSE.

Jeg mente blot, at Fader er et Menneske som andre, med samme Dyder og Fejl og — Lidenskaber vel ogsaa, som Alder og Vilkaar fører med sig.

MODEREN.

Ja, Rose, jeg forstaar, at jeg maa tale med din Fader, inden — inden den sidste Gnist af datterlig Ærbødighed er slukt hos dig.

55

Og dog endnu engang: vil du ikke have Medlidenhed! Husk, Slaget vil ramme ham forfærdeligt. Ogsaa legemligt, Rose, husk det! Han er ingen stærk Mand mere.

Sig, du vil gøre som jeg, som vi alle tre beder dig om — gøre det eneste rette, og det bedste for dig selv. Sig det!

ROSE.

Jeg kan ikke, Moder. Jeg gjorde det, hvis jeg kunde.

MODEREN.

Du kan, hvis du vil. Jeg beder ikke for mig selv, Rose, men for ham. Nu véd jeg, at *jeg* er ulykkelig og rædselsslagen — men jeg véd ogsaa, for ham bliver det tifold tungere. Mænd forstaar slet ikke den Art Ting, naar det gælder deres egne. Vær nu god, Rose, skaan ham, skaan ham — for at høre dette og for at blive et sønderknust Menneske; han som sidder der inde saa tryk og ubekymret og ikke aner, at Ulykken staar lige udenfor hans Dør og gaar ind ad den med mig — hvis jeg da *maa* gaa derind.

Kan du ikke vise Skaansel, Rose!

56

ROSE.

Aa, Moder, hvis jeg kunde, saa gjorde jeg det. Men jeg vilde ikke tro paa mine egne Løfter. Jeg brød dem imorgen — blot — nej, jeg kan ikke tale om mig selv, om dette, her overfor jer — men du tvinger mig jo dertil, Moder!

MODEREN.

Her har været Hemmeliaholdelse nok!

ROSE.

Du misforstaar mig, Moder, men jeg *kan* ikke her tale om, hvad jeg føler og hvad der vedrører mig allerinderst —

HEDDA.

— i vor Nærværelse, ikke?

MODEREN.

Aa, det er jo Udflugter og Talemaader. Endnu engang spørger jeg dig, Rose: skal jeg 57 tale med din Fader eller ikke? Jeg synes, det er mit Livs tungeste Gang: nu de faa Skridt hen til den Dør. Aa, Gud hjælpe mig!

HEDDA.

Søde Moder, vær blot rolig og tal hellere ikke med Fader nu, idag — vent!

MODEREN.

Og hvad skal jeg vente efter! Se paa Rose! Er der noget Haab? Og skal jeg sove denne Nat ved din Faders Side uden at have dette afgjort imellem os? Nej, det tør jeg ikke. Og jeg bør det heller ikke. Han kan jo endda faa alt dette at vide andenstedsfra.

OTTO.

Ja naturligvis — nu var da Tante Tea her. Og en af Faders gamle Venner kunde komme —

MODEREN.

Der ser I! Tør jeg da? Kun hvis jeg kunde sige til ham: det er intet, blot Sladder og onde Menneskers Paafund, turde jeg vente. Men det kunde jeg blot, hvis Rose vilde love mig —

58

ROSE.

Jeg synes, du skal tale med Fader. Jeg ønsker ikke, at her længer skal skjules noget.

MODEREN.

Hvor haard du er! (Meget indtrængende.) Jeg beder dig, Rose —

ROSE.

Du piner mig, Moder!

MODEREN.

Og du mig.

Ophold.

Ja, lad os saa i Guds Navn faa Ende derpaa! Kom, Otto, du maa hjælpe mig!

MODEREN og OTTO gaar ind i Faderens Værelse.

HEDDA.

For Guds Skyld, Rose, lad mig kalde paa Moder, inden det er forsilde!

ROSE.

ryster paa Hovedet.

Nej — det er ingen Nytte til! Lad det ligesaa godt komme nu!

59

HEDDA.

Men tænk paa Fader, som er saa ærekær — han er uforberedt, og han vil tage sig det saa forfærdeligt nær — slet ikke forstaa det.

ROSE.

Forstaaer I andre det?

HEDDA.

Aa hvad! Jeg forstaaer godt, at du kan være forelsket i Arden — skønt Gud skal vide, jeg finder ham alt andet end bedaarende. Men som Otto siger: Kærlighed gør blind og døv og dum og gal. Desuden er han jo Kunstner og han spiller godt — det maa man lade ham — og komponerer nydeligt. Jeg indrømmer dig alt — alt, hører du.

Men hvad saa! Du er forelsket. Herregud, det har vi alle været: i Skuespillere og Digtere og den Slags Folk. Det dør man ikke af — men lever heller ikke paa. Man gifter sig da ikke for saadan en Smule Forelskelses Skyld.

Og desuden: saa er han jo gift.

60

Hvad er det saa, du vil! Kompromittere dig aldeles, glæde alle Byens onde Tunger, gøre Fader og Moder og os andre fortvivlede? Hvad Fornøjelse har du deraf?

ROSE.

Saa uhyre klogt du taler.

HEDDA.

Ja, vil du sige mig, hvad du vil!

ROSE.

Jeg kan daarligt tale med dig i den Tone, du slaar ind paa.

HEDDA.

Skal det sige, at min Tone ikke er søsterlig nok? Har *du* da skænket mig den Fortrolighed, som vilde været rimelig mellem Søstre?

ROSE.

Jeg har ikke givet min Fortrolighed til noget Menneske, siden jeg følte mig voksen og myndig over mig selv; ikke just af Angst for den Fare, jeg derved kunde løbe — det gjaldt jo slet ikke dig — men fordi jeg ikke synes, man har Ret til at paabyrde andre et Ansvar.

HEDDA.

Ansvar?

ROSE.

Ja — hvis man ikke bliver medansvarlig ved Fortrolighed, saa skulde den hverken vises eller modtages.

HEDDA.

Aa, man kunde da give et godt Raad uden at paadrage sig noget Ansvar.

ROSE.

Det tror jeg ikke er Venskab Man maa, synes jeg, tage alt paa sig, hvad den anden vil og gør — og maaske er det ikke muligt.

HEDDA.

Saa skulde jeg paa den Maade været dig — behjælpelig, hvis du havde betroet dig til mig.

62

ROSE.

Ja! Enten maatte jeg tro, at du vilde hjælpe mig, hvad jeg saa tog mig til — eller ogsaa kunde jeg ikke betro mig til dig.

Og jeg turde ikke vente et saadant Venskab fra din Side.

HEDDA.

Hør, Rose, er du lidt gal! Skulde *jeg* hjælpe med, naar du kastede dig ind i den taabeligste Kærlighedshistorie?

ROSE.

Hvor véd du, at det er en Kærlighedshistorie?

HEDDA.

Vil du indbilde mig —

ROSE.

afbryder.

Jeg vil intet indbilde dig. Men hvoraf véd du det? Af Folkesnak.

63

HEDDA.

roligt.

Jeg tror det.

ROSE.

Tror du ogsaa, at jeg staar i Forhold til ham?

HEDDA.

Nej.

Men Folk tror det — og du véd ikke, hvordan det ender, naar man først er begyndt.

ROSE.

Og hvis jeg ikke bryder mig om Folkesnak og hvis jeg mener at kunne raade for mit Liv selv, synes du saa, Hedda — du, som kender mig og véd, at jeg ikke er forfløjen eller mandfolkesyg — at dette er urimeligt?

HEDDA.

Nej — men —

ROSE.

Men — hvad?

64

HEDDA.

Men du ser vildt paa det hele — du ødelægger nu i Galskab hele din Fremtid.

ROSE.

Hvad er min Fremtid! Jeg kender den ikke — jeg véd ikke, hvad jeg ødelægger.

HEDDA.

Aa, du drejer paa Ordene! Du ødelægger i hvert Fald nu dit gode Navn og Rygte — er det intet værd?

ROSE.

langsomt.

Noget værd — men ikke saameget som det, jeg nu vinder.

HEDDA.

Hvad vinder du?

ROSE.

sagte.

Lykken.

65

HEDDA.

Du taler barnagtigt og letsindigt. Aa, Gud, der er Fader.

FADEREN, MODEREN og OTTO kommer ind fra Faderens Værelse.

FADEREN.

bleg, oprørt.

Naa, er du der, Rose!

ROSE.

Ja, Fader!

FADEREN.

Jeg kan ikke rigtig tro, hvad jeg hører om dig.

ROSE.

Du maa naturligvis tro alt, hvad Moder fortæller.

FADEREN.

Det siger du saa ganske roligt.

ROSE.

Ja, hvordan vil du, jeg skal —

66

FADEREN.

Vil du svare mig paa nogle Spørgsmaal! Er det sandt, at du har gaaet omkring paa Gaderne, har siddet paa Kaféer, har vist dig offentligt sammen med en gift Mand, der ikke kommer her i Huset — en Kunstner, der *maatte* kompromittere dig ved sit slette Rygte? Har du kortelig baaret dig saadan ad, at du har givet Folk gyldig Anledning til at forarges over dit Forhold?

ROSE.

Forarges! — Ligemeget. Ja, det er sandt, hvad du har hørt af Moder og Otto.

FADEREN.

Det er sandt. Jeg vilde givet Aar af mit Liv for at du kunde svaret mig anderledes. Jeg vil tro, at du ikke aner, Barn, hvilken Sorg du gør mig — ellers vilde du ikke handlet saaledes.

ROSE.

Kære Fader, jeg tænkte ikke —

67

FADEREN.

Nej, du tænkte ikke — det er din eneste Undskyldning. Og dog forstaar jeg det ikke. Jeg begriber ikke, at du fra dette Hjem gaar ud til det, der er æreløst og lumpent.

ROSE.

Du bruger saa stærke Ord, Fader.

FADEREN.

Jeg bruger dem, der passer. Du véd godt, jeg ikke vil, man skal bøje sig for Folks Dom i ringe Ting — jeg har aldrig ønsket, at I skulde abe efter, hvad der taabeligt anses for Fornemhed — jeg har ikke overdreven Respekt hverken for Titler eller for Penge — men jeg har villet være en uangribelig Mand, som ingen turde eller kunde sætte den mindste Plet paa. Og saadan har jeg ogsaa villet, at I alle skulde være — bedre og renere end de andre! Og nu du, Rose, som jeg elsker saa højt og som jeg var saa stolt af — nu styrter du mig ned fra den Tinde, hvor jeg stod saa trygt; og i nogle Timers Galskab tilintetgør du et Livs Arbejde og din hele Slægts Ære og Fred.

68

ROSE.

Fader, du taler til mig som jeg var en Forbryderske.

FADEREN.

Ja, hvad er du!

MODEREN.

Jakob, husk paa, hvor ung hun er, hvor uerfare!

FADEREN.

Ja, din Moder har Ret — jeg skal huske paa din Ungdom. Men skønt jeg er gammel, saa husker jeg ogsaa min egen Ungdom og finder ingen Undskyldning for det, der her ikke siges.

ROSE.

Jeg kan godt sige alt, Fader.

FADEREN.

Jeg beder dig: kun svar mig, intet andet! Du véd, at alle Mennesker taler om dig og ikke sparer dig for nogen ondsindet Beskyldning?

69

ROSE.

Jeg hører det — og tror det.

FADEREN.

Saa véd du vel ogsaa, hvad du fra nu af har at gøre?

ROSE.

Nej.

FADEREN.

opbrusende.

Ikke! (Han tvinger sig til at være rolig.)

Du har handlet uforsvarligt, æreløst og netop saaledes som jeg aldrig havde tænkt *min* Datter kunde bære sig ad — men: sket er sket. Dog nu er Galskaben til Ende.

Hvad du har at gøre! Aldrig at se den Mand mere for dine Øjne — aldrig mere at veksle et Ord med ham. Forstaar du?

ROSE.

Ja!

FADEREN.

Du lover det?

70

ROSE.

tier.

FADEREN.

Betænk du dig?

ROSE.

Ja.

FADEREN.

i Raseri.

Rose! Tag dig iagt —

MODEREN.

gaar imellem.

For Guds Skyld!

HEDDA.

dæpende.

Rose gør, hvad vi vil.

OTTO.

ligeledes.

Naar hun rigtig forstaar —

71

FADEREN.

skyder dem bort.

Lover du det — uden Forbehold?

ROSE.

sagte men uden Angst.

Jeg véd ikke, om jeg kan.

FADEREN.

Rose!

ROSE.

langsomt.

Jeg ser ikke paa ham som I, og —

FADEREN.

Ikke et Ord om ham — eller jeg svarer ikke for mig selv.

MODEREN.

Rose, gaa ind i dit Værelse — gaa bort, skynd dig!

72

ROSE.

Ja, Moder.

Hun gaar ud af Døren til Spisestuen.

MODEREN.

til FADEREN, der vil standse ROSE.

Jojo, det er bedst.

FADEREN.

Hun *skal* ikke trodse mig!

HEDDA.

Fader! Tag dig det ikke for nær! Vi kommer over det. Rose er saa ærekær.

FADEREN.

Ærekær! — og hun bærer sig ad som den værste Tøjte.

MODEREN.

hurtigt.

Lad os ikke sige stygge Ord til ingen Nytte!

73

OTTO.

Lad os tage det roligt — men bestemt!

FADEREN.

Hun har jo glemt alt — Hjem, Navn, Ære, Blufærdighed.

PIGEN aabner Døren til Spisestuen. Pludselig Stilhed.

MODEREN.

til PIGEN.

Det er godt — nu kommer vi! (PIGEN trækker sig tilbage, men lader Døren staa aaben.) Hedda, kald du paa Rose! (HEDDA gaar ud af Spisestuedøren.) Lad OS nu ikke tale derom ved Bordet — husk paa Tjenestefolkene!

OTTO.

Svigermoder har Ret — de maa ikke mærke det mindste.

FADEREN.

Jeg kan ikke spise. Hvad skal denne Komedie til!

74

MODEREN.

Jo du maa, min Ven; nu kommer Rose, og du skal se —

HEDDA.

vender tilbage.

Rose er der ikke.

MODEREN.

Hvad! Er hun der ikke!

FADEREN.

Umuligt.

MODEREN.

talende ud af Spisestuedøren.

Har De set Frøkenen?

PIGEN

udefra.

Frøkenen tog lige nu sit Tøj og gik ud.

FADEREN.

Gaaet — og hvorhen!

75

MODEREN.

Det er forfærdeligt.

HEDDA.

Hys — lad Pigen ikke mærke noget!

OTTO.

Jeg maa dog vist tale med den Fyr.

FADEREN.

Det er som alting styrtede sammen for mig.

76

ANDEN AKT.

Et Hotelværelse. I Baggrunden Dør ud til Gangen, og tilhøjre Dør til Sideværelse.

ARDEN sidder arbejdende ved et Skrivebord. En OPVARTER banker paa og kommer ind ad Døren fra Gangen.

OPVARTEREN.

Der er en Herre udenfor, som ønsker at tale med Hr. Arden.

ARDEN.

skrivende uden at dreje Hovedet.

Sig, at jeg ingen modtager — jeg er beskæftiget.

77

OPVARTEREN.

Vel!

Han gaar ud; banker straks paa igen og kommer paany ind.

ARDEN.

Hvad nu?

OPVARTEREN.

Undskyld, men den Herre har bedt mig bringe hans Kort.

ARDEN.

modtager det og læser Navnet.

Lad ham komme ind!

OPVARTEREN aabner Døren for OTTO og gaar.

OTTO.

kommer ind, hilser knap.

ARDEN.

der har rejst sig, ser roligt paa ham med et svagt Smil.

Godaften.

OTTO.

Jeg ønsker at tale med Dem.

78

ARDEN.

sættende sig.

Saa tag Dem en Stol!

OTTO.

ser haanligt paa ham og sætter sig. Et Ophold, i hvilken han ser ufravendt paa ARDEN.

Naar jeg er kommet her til Dem, er det for at advare Dem.

ARDEN.

trækkende paa Ordene.

Advare mig.

OTTO.

truende.

Og jeg vil meget raade Dem til ikke at tage min Advarsel let.

ARDEN.

roligt.

Og jeg vil meget raade Dem til ikke at slaa ind i en aabenbart uhøflig Tone, da ellers denne Samtale vil ophøre ligesaa hurtigt som den er begyndt.

79

OTTO.

brøsig.

Jeg har dog i Sinde —

ARDEN.

afbrydende.

Jeg véd ikke, hvad De har i Sinde — men jeg véd, at jeg lader Dem kaste paa Døren af Hotellets Opvartere, hvis De ikke er høflig.

OTTO.

Synes De, jeg ser ud til at lade mig kaste paa Døren?

ARDEN.

Ja!

OTTO.

rejser sig og gaar imod ham.

Dog ikke førend —

ARDEN.

siddende ved Skrivebordet, tager derfra en Revolver.

Sig ikke mere! For hvis De gør et Skridt til Vold imod mig, saa skyder jeg paa Dem — som simpelt Nødværge mod Overfald i min egen Stue.

80

OTTO.

En Pistol mod en ubevæbnet! Hvilket Heltemod!

ARDEN.

Jeg foreslaar Dem efter denne maaske nødvendige Indledning, at De roligt sætter Dem ned og siger mig, hvad De har paa Hjærtet — eller ogsaa — (han udstrækker Haanden mod Ringeapparatet.)

OTTO.

De behøver ikke at ringe.

ARDEN.

Jeg spørger ikke Dem, hvad jeg behøver — men jeg spørger Dem: vil De tale med mig eller ikke?

OTTO.

efter en lille Betænkning sættende sig.

Jeg vil tale med Dem — og De véd, hvorom.

81

ARDEN.

Nej!

OTTO.

Det vil sige, at De ikke vil undlade den mindste Smule Forsigtighed.

ARDEN.

ser paa ham, tier og er ved at rejse sig.

OTTO.

Det er om min Svigerinde.

ARDEN.

Vel!

OTTO.

Først kort og godt: De kompromitterer hende.

ARDEN.

Kommer De fra hende?

82

OTTO.

Hvad mener De?

ARDEN.

Jeg mener, hvad jeg siger. Er det efter hendes Ønske og i hendes Ærind, at De kommer?

OTTO.

Det véd De meget godt, det ikke er.

ARDEN.

I hvis Ærind da?

OTTO.

I mit eget — eller rettere paa hele hendes Families Vegne.

ARDEN.

Hvad vil det sige: hele hendes Familie?

83

OTTO.

opfarende.

Jeg finder mig ikke i — (ARDEN ser paa ham.) Naa — jeg skal svare Dem: jeg kommer her efter hendes Faders og Moders Ønske.

ARDEN.

Deres Svigerforældre har altsaa bedt Dem om at gaa til mig?

OTTO.

lidt tøvende.

Ja!

ARDEN.

Vel! Og for at sige mig hvad?

OTTO.

For at sige Dem: at De har at afbryde alt Bekendtskab med deres Datter.

ARDEN.

De udtrykker Dem som om det var et Forbud?

84

OTTO.

Det er det ogsaa.

ARDEN.

Saa vil De vist forstaa i samme Nu, at jeg intet Forbud modtager — af Deres Svigerforældre saalidt som af Dem — og at dermed denne Samtale er forbi.

OTTO.

Det betyder, at De ikke vil efterkomme Forbudet. (Hidsig.) Véd De saa, hvad De udsætter Dem for?

ARDEN.

Jeg véd, at jeg ikke vil høre noget, der ligner en Trusel af Dem. Og nu brister snart min Taalmodighed: vil De tale roligt med mig eller vil De ikke?

OTTO.

tvingende sig.

De vil altsaa ikke rette Dem efter mine Svigerforældres bestemte Anmodning?

85

ARDEN.

Er det en Anmodning til mig?

OTTO.

Nej — det er det ikke.

ARDEN.

Hvad da?

OTTO.

Ligemeget! — De vil altsaa træffe min Svigerinde, tale med hende, spásere med hende, kompromittere hende paa alle Maader — ligegyldig overfor hendes Familie — ligegyldig overfor hendes egen Skam og Ulykke?

ARDEN.

Er det herom, De vil tale med mig?

OTTO.

Ja, hvad andet?

86

ARDEN.

De kommer altsaa af Interesse og Venskab for Deres Svigerinde i den Hensigt at hindre mig i at gøre hende Fortræd — hvilket De antager, jeg gør.

OTTO.

Jeg véd, at De *gør hende Fortræd* — med et altfor mildt Ord.

ARDEN.

Da skulde De udtrykt Dem saadan straks.

OTTO.

Jeg ønsker mig fritaget for enhver Kritik af min Adfærd.

ARDEN.

De er kommen til mig, *jeg* har ikke kaldt Dem — men ligemeget! Jeg mente kun, at Samtalen vilde gaaet lettere, om *De* straks havde sagt det — som *jeg* nu sagde.

Altsaa — De kommer af Venskab for Deres Svigerinde.

87

OTTO.

Jeg kommer efter hendes Forældres Ønske.

ARDEN.

Men Formaalet?

OTTO.

Er: at beskytte hende imod Dem.

ARDEN.

Vel! — Men hun ønsker ikke denne Beskyttelse. Ikke sandt?

Det indrømmer De?

OTTO.

Og hvad saa?

ARDEN.

Jeg mener, at jeg i denne Sag kun har med hende at skaffe. Hendes Familie, hendes Forældre, ogsaa De maa henvende dem til hende — ikke til mig.

88

OTTO.

Det vil sige, at De afviser enhver Forhandling.

ARDEN.

Var dette en Forhandling? Vil De forhandle med mig?

OTTO.

Jeg vil frelse min Svigerinde — jeg vil værne om min Families Ære — jeg søger forsaavidt Forhandling med Dem.

Men jeg antager, at De bryder Dem lidet om vor Ære — ja end ikke om hendes Ære.

ARDEN.

Deri tager De fejl. Jeg ønsker ikke at kompromittere Deres Svigerinde — jeg benytter Deres Ord.

OTTO.

Hvorfor har De da gjort det?

89

ARDEN.

Jeg har ikke *villet* det.

OTTO.

Men nu hører De det. Og De kan slet ikke tvivle om, at De har bragt hende i Folkemunde og at De har skabt hende de største Ubehageligheder i hendes Hjem og den mest ondsksfulde Omtale blandt Fremmede.

ARDEN.

Jeg vidste ikke, det var Tilfældet.

OTTO.

Men nu hører De det.

ARDEN.

I hvert Fald er jeg nu opmærksom paa dette Forhold.

OTTO.

hæftig.

De udtrykker Dem med lutter Omsvøb og Forbehold.

90

ARDEN.

De falder atter ud af den eneste mulige Tone mellem os: den rolige Forhandlingstone. De glemmer, at Dem skylder jeg intet Regnskab.

OTTO.

Men glemmer *De* ikke det Hensyn, *De* skylder min Svigerinde?

ARDEN.

Derom véd *De* intet.

OTTO.

Kan jeg faa en klar Besked af *Dem*?

ARDEN.

Om hvad?

OTTO.

vil atter bruse op, men tvinger sig.

Naa — ja — Besked om *De* altsaa vil ophøre med at omgaas min Svigerinde paa en kompromitterende Maade.

91

ARDEN.

Jeg vil ingensomhelst Besked give *Dem* om min fremtidige Handlemaade.

OTTO.

Ikke! — Hvad er det saa for en Forhandling, jeg fører?

ARDEN.

Svar *De* nu engang mig:

Til hvad appellerer *De* egentlig hos mig? Til min Interesse for *Dem* og *Deres* Familie?

OTTO.

Nej.

ARDEN.

Til mit Venskab for *Deres* Svigerinde?

OTTO.

efter en kort Betænkning.

Heller ikke.

92

ARDEN.

Til hvad da?

OTTO.

Til *Deres* Æresfølelse.

ARDEN.

Med min Æresfølelse har *De* intetsomhelst at skaffe. Jeg underkaster ikke min Ære *Deres* Dom.

OTTO.

Saa tror jeg, vi er færdige — og denne Samtale var ganske unyttig.

ARDEN.

Troede De paa dens Nytte?

OTTO.
tier.

ARDEN.

Jeg véd ikke, om De tænkte at kunne skræmme mig. Imidlertid vil jeg kun sige:

93

denne Samtale kan fortsættes — maaske med Nytte — hvis De vil gaa ud fra Venskabet mellem Deres Svigerinde og mig som en given Sag og en naturlig Sag.

OTTO.
mellem Tænderne.

Venskab — men det vil jeg ikke.

OPVARTEREN banker paa og kommer ind.

ARDEN.
gaar hen til ham.

Hvad er der?

OPVARTEREN
sagte.

Der er en Dame, som ønsker at tale med Hr. Arden.

ARDEN.
sagte.

Før den Dame ind i Sideværelset! (OPVARTEREN gaar ud; til OTTO.) De vil ikke — De betænker Dem ikke?

94

OTTO.

Jeg forstaar ikke, hvor De vil hen med dette.

ARDEN.

De gaar ud fra, at jeg har — lad os sige: misbrugt en ung Dames Sympati for mig og ved en letsindig, ja skammelig Opførsel kompromitteret hende. Derfor forlanger De al Verdens Ting af mig — som jeg ikke kan indrømme.

Jeg gaar ud fra, at Deres Svigerinde og jeg er gode Venner, medens Folk uden Grund skændigt bagtaler hende. Jeg kan saa — sammen med Dem — undersøge, hvilke Forholdsregler der passende kan tages mod onskabsfuld Snak.

OTTO.

Jeg er ikke noget Barn og jeg tror ikke paa uskyldigt Venskab —

ARDEN.
afbrydende.

Sig ikke mere — dels fordi De vil angribe Deres Svigerinde, dels fordi denne Samtale har varet længe nok.

95

OTTO.

Jeg har heller ikke et Ord mere at sige.

Han gaar rask ud af Døren til Gangen. ARDEN gaar efter ham og laasr Døren; gaar derefter til

Sidedøren, som han aabner for den indtrædende ROSE og dernæst lukker i Laas.

ROSE.

Det var Otto?

ARDEN.

Kunde du høre det?

ROSE.

Ja — og jeg tænkte mig det i Forvejen.

ARDEN.

Sæt dig ned, min Ven, du ser træt og bekymret ud.

ROSE.

Jeg har gaaet en hel Time omkring paa Gaderne.

96

ARDEN.

Der er hændt noget hjemme hos dig, ikke sandt? (Hun nikker.) Var det slemt?

ROSE.

Ja og nej — netop saadan som jeg ventede. Det piner mig dog ikke mest.

ARDEN.

Hvad da?

ROSE.

Hvad der nu skal ske.

ARDEN.

Fortæl mig først, hvordan det var hjemme!

ROSE.

Det er snart fortalt: man har længe snakket om os —

ARDEN.

Vi vidste det nok.

97

ROSE.

Vi hørte jo ingenting — men vi kunde sige os det selv —

ARDEN.

— og sagde det ogsaa.

Naa — Snakken blev kolporteret hjem —

ROSE.

— baade af min Tante og af Hedda og Otto.

ARDEN.

Til dine Forældre?

ROSE.

Til Moder egentlig. Hun talte med mig — og jeg forsvarede mig læmpeligt. Saa forfærdedes hun — turde ikke *bære Ansvaret* — og gik til Fader —

Og han —

ARDEN.

Naa, kæreste!

98

ROSE.

Han fór op, forpint og forbitret — ude af sig selv over, at dette skulde hænde ham — syntes jeg var afsindig og Verden af Lave — og raabte baade Truselsord og Forbud ind i mit Ansigt.

ARDEN.

Min stakkels Ven! Og du!

ROSE.

Jeg — holdt nogenlunde Stand. Jeg var blot bedrøvet — ikke bange.

Saa kommanderedes jeg ind paa mit Værelse lige inden Middag — kunde ikke mere finde ud af det — ikke sidde mellem dem derhjemme — tog saa mit Tøj paa og listede ubemærket bort.

Jeg har vandret forvirret rundt en Times Tid eller to maaske. — Og nu er jeg her.

ARDEN.

Nu faar vi se at hjælpes ad.

99

ROSE.

Hvad vilde Otto?

ARDEN.

Han vidste ikke bestemt, hvad han vilde. Han fulgte en forstaaelig Trang til at gaa løs paa mig — faa mig sagt Sandheder — vise sig for mig som en Alvorsmand. Han vilde helst blot true og skræmme.

ROSE.

Skændtes I?

ARDEN.

Aa, ikke mer end nødvendigt.

Nej — men — han vilde forbyde mig at se dig. Dertil svarede jeg, at jeg intet Forbud modtog uden af dig. Jeg tilbød at forhandle Sagen ud fra det Synspunkt, at vi to intet ondt havde begaaet — men det vilde *han* ikke: jeg *skulde* være Forføreren og han den krænkede Æres Forsvarer. Saa gik det efter mange Svingninger tilsidst istaa.

100

Men forresten var Samtalen uhyggelig nok. For i meget havde han uomtvisteligt Ret —

ROSE.

I hvad? Ikke i, at du er en skændig Forfører. (Hun tager hans Haand og kysser den.)

Desuden hjemme anses jeg jo for en Synder — og hvor kan jeg være det, naar jeg kun er et stakkels Offer?

ARDEN.

ler.

Det er formel Logik, du — og jeg tror ikke, vi kommer nogen Vej med den.

ROSE.

Hvori mener du, at han havde Ret?

ARDEN.

I at jeg kompromitterer dig og gør dig Fortræd — mod min Vilje, men dog!

101

ROSE.

Det har du jo bestandig sagt — det behøvede han ikke at lære dig.

ARDEN.

Jeg har sagt det og ment det og ønsket, at du skulde sige mig imod. Jeg holder ikke af at høre det af en anden.

Jeg har altsaa ødelagt dit Rygte.

ROSE.

Det bryder jeg mig ikke det mindste om.

ARDEN.

Er du ganske sikker derpaa?

ROSE.

Aldeles sikker, min kæreste Ven — de maa sige om mig, hvad de vil. Jeg foragter alt deres.

ARDEN.

Aa foragte — det hjælper ikke: *de* har Magten.

102

ROSE.

Det er muligt — men den Magt vil jeg aldrig bøje mig for.

ARDEN.

Du er for dejlig, Rose, naar du taler saadan og ser saadan ud.

ROSE.

smilende.

Det vil sige, at du er forelsket i mig.

ARDEN.

smilende.

Det er jeg — unægteligt.

Men ikke desmindre har jeg gjort dig Fortræd.

ROSE.

Hvorved?

ARDEN.

Jeg sagde det: jeg ødelægger dit Rygte.

103

ROSE.

Har det noget Værd?

ARDEN.

Ja, hvis du vil leve mellem Mennesker, maa du rette dig efter deres Regler. Du tør ikke selv tage dig tilrette, véd du — ikke slaa et Menneske ihjel, hvis Liv er en Pest for alle ligesom for dig — for da kommer Politiet med Lovene i Haanden og putter dig i Fængsel eller skærer Hovedet af dig.

ROSE.

Men de Love tror du ikke paa!

ARDEN.

Vel muligt — men jeg retter mig efter dem, eftersom jeg ikke vil i Fængsel eller miste Hovedet. Og for en ung Pige som dig er Selskabets Love ligesaa vigtige og uomgaaelige som Samfundets. Du tør ikke slaa ihjel og du tør ikke kompromittere dig — ellers straffes du efter Loven.

104

ROSE.

Loven er da ikke lige for alle Kvinder, for en gift Dame kan kompromittere sig ret artigt og kommer dog ikke i mindste Ulejlighed derfor.

ARDEN.

Naar Skandale undgaas, ja. Ægteskabet dækker, naar Offentligheden kan lade som den intet véd. Lad en Kone have mange Eventyr og adskillige Elskere — hun synker ikke derfor til Bunds, om hun ellers tilhører det gode Selskab; men lad hende blive skilt fra sin Mand for en ærlig Forelskelses Skyld — Farvel med hende: »saa er Lyset slukt og Huset lukt og den fortabt, som ude er lukt«.

Saadan er nu engang Moralen: ret dig efter den!

ROSE.

langsomt.

Det vil sige: hvis jeg var gift —

ARDEN.

— vilde ingen have Myndighed over dig uden din Mand — og han vilde nok ingen have — og vi kunde gøre, hvad vi vilde.

105

ROSE.

efter et Ophold.

Vilde du ønske, at jeg var gift?

ARDEN.

Nej — i Sandhed nej! Mit Hjerte krymper sig ved Tanken om, at du skulde gaa bort fra mig til en anden.

ROSE.

Ja hvad følger saa af alt dette? jeg er træt, du, og de almindelige Ting er mig ligegyldige. Jeg interesserer mig kun for dig og mig.

ARDEN.

sagte, tagende hendes Haand.

Hvad vil du, Rose?

ROSE.

Hvad *du* vil.

ARDEN.

Lad os se sammen paa, hvordan vi er stillede. Forstaar du, at alt det gamle er forbi?

106

ROSE.

Jeg forstaar det nok.

ARDEN.

Selv om jeg forlængede mit Ophold her i Byen, uden megen Grund — nu mine Koncerter er endte — saa hjalp det os ikke. End ikke om jeg bosatte mig her. Vi kan ikke mere ses — ikke tales ved — hvor skulde det ogsaa være? — ikke veksle et Brev — knap et Tegn.

Ikke sandt?

ROSE.

Det er alt, som du siger. (Lidenskabeligt.) Saadan kan jeg ikke udholde at leve, William!

ARDEN.

meget ømt.

Kan du ikke?

ROSE.

Nej — og jeg *vil* ikke. Jeg vil hellere dø.

107

ARDEN.

Husk paa, Rose: jeg kan svinde helt bort fra din Synskres. Jeg rejser her fra Byen og du ser mig aldrig mere. Ved intet vækkes din Erindring om mig. Du er ung, du er smuk, du er rig. Menneskene vil heller end gærne udslette for dig ethvert Spor af mig. Jeg bliver kun tilbage som Mindet om en kort Lykke — en Halvlykke kun, men dog en Lykke; og formørkes Erindringen, kommer der Bitterhed og Vrede op i din Sjæl -- desbedre: da slipper du hurtigere fri. I hvert Fald: Livet ligger aabent for dig endnu som for andre unge Kvinder med mange Adspredelser, med Ægteskabets Fred og Velstillethed.

Husk det, Rose, nu er det forbi med Letsindigheden og Kryben-i-Skjul for Virkeligheden: vore Klæder brænder og Røgen blinder vore Øjne — nu maa vi vel tro paa Ildløsen. Men — den *kan* slukkes og du vende tilbage til Hjem og Brandforsikring og klare Dage.

Forstaa dette — forstaa, at kun jeg er Brandstifteren!

ROSE.

Tror du, jeg kan glemme?

108

ARDEN.

Jeg tror, at alle Mennesker glemmer.

ROSE.

Tror du, *jeg* kan glemme?

ARDEN.

tungt.

Jeg véd det ikke. Tror du ikke selv?

ROSE.

Nej — saalidt som du tror det.

ARDEN.

Forelskelse skaber saadan Følelse

ROSE.

Vil du, at jeg skal svare det Ja, som du lægger mig i Munden — at jeg skal sige: du har Ret — alt er forbi — jeg maa og kan glemme dig — nu gaar jeg ud af den Dør — og saa bliver det som om vi aldrig havde set hinanden og intet Ord var vekslet imellem os. Og saa bereder jeg mig til et lykkeligt Ægteskab med en hæderlig Mand, hvem hverken min Person eller min Faders Formue mishager.

Vil du det — vil du, jeg nu skal gaa?

ARDEN.

Jeg vil det ikke — jeg burde maaske ville det — men jeg vil det ikke.

ROSE.

Hvad vil du da?

ARDEN.

Sige dig Sandheden og lægge din Del af Ansvaret paa dig.

ROSE.

Du vil, jeg skal vælge.

ARDEN.

Jeg vil, at du skal bruge *hele* din Forstand — uden den Afkortning eller Forringelse, som skyldes din Forelskelse.

110

ROSE.

Hvad skal jeg sige! Jeg har jo aldrig holdt af noget andet Menneske end af dig. Hvis jeg var en ung Pige af dem med de mange Historier — én der med brændende Øjne søgte Eventyr — havde jeg vel fundet saadanne. Jeg har dog i mit Liv truffet Mænd, der anstrængte sig for at vinde mig — nogle var ærligt forelskede og ønskede mig derfor til Hustru — andre trængte maaske haardst til min Faders Penge og behøvede kun mig til Pynt, men ingen af dem alle sysselsatte mig en Time blot. Jeg var engang som sytten-aarig tre Dage forelsket i en Mand: da han viste mig, at han forstod mit Sværmeri, blev jeg angst, og min Følelse trak sig ind i sig selv og tilintetgjordes. Fra det første Øjeblik, jeg saá dig, elskede jeg dig — jeg mener: tilhørte jeg dig og intet andet Menneske paa Jorden — og du kunde gøre med mig, hvad du vilde.

Hvad mener du med, at jeg skal vælge?

ARDEN.

Jeg mener — nej! Tror du sikkert, at denne din Følelse for mig vil vedvare?

111

ROSE.

Jeg tror det saa sikkert, som man kan tro sligt. Jeg tvivler ikke et Sekund om, at jeg har givet mig til dig for Livet og at jeg aldrig kan tage mig tilbage, jeg véd godt, at jeg ikke dør, hvis du forlader mig, men jeg bliver et fuldkommen ulykkeligt Menneske.

Hvorfor skal jeg egentlig det?

ARDEN.

Du skal det ikke, hvis du ikke selv vil.

ROSE.

Jeg vil det ikke. Og hvad har jeg egentlig at ofre? Du véd vist ikke, hvorledes en ung Piges Dage gaar, mens hun lever mellem Fader og Moder, Søstre og Tanter i en eneste forløjet Trældommens Aand, hvor hun ikke har den ringeste Ting for sig selv — ikke ejer en Krog, i hvilken hun kan gemme sig — ikke raader over en Time, som hun ikke skal aflægge Regnskab for — ikke gaar et Skridt, der er paa egen Haand. Nej der gives ikke saa ynkeligt et Væsen, saa fattigt og forkuet et Menneskebarn, som en ung Pige, 112 der er, som en ung Pige *skal* være. Jeg begriber ikke, at de ikke rotter sig sammen alle tilhobe, farer ud af Husene og erklærer, at de vil leve for sig selv som selvstændige Væsener og aldrig lader sig drive tilbage igen.

Og nu jeg selv! Hvad opgiver jeg?

ARDEN.

Du opgiver dit Hjem.

ROSE.

Det vil sige: mine Forældre. Men ingen ung Pige lever jo sammen med sine Forældre længere end til den Dag — hun kan slippe bort fra dem. Og Forældrene ønsker da intet hæftigere. Allerede nu, fordi jeg har naaet den høje Alder af toogtyve Aar, bliver Minerne hos begge betænkelige — Fader mere utaalmodig, Moder mere bekymret: jeg *skal* jo bort — man har jo kun et Hjem, saalænge man er Barn.

ARDEN.

Men hvis du giftede dig med en brav Mand af din egen Kres, vilde du faa et nyt 113 Hjem uden at tabe det gamle. Hvis du derimod — rejser bort med mig, som vi begge ene tænker paa og drømmer om, mister du for altid ikke blot dit Hjem, men dine Forældres og Slægtninges Kærlighed, de andres Ærbødighed, dit gode Navn, din Tilværelses borgerlige Grund: du bliver fredløs — enhver kan ustraffet bagtale og skade dig — intetsteds kan du ty hen, undtagen du vil komme angergiven, sønderknust og ydmygtbedende. Og næppe det engang: for hvad Tilværelse skulde det blive mellem Mennesker, i hvis Blik du læste en nødtvungen Medlidenhed og en aldrig stillet Vrede? Hvad Tilværelse for dig — og for dem?

Hvis du rejser med mig, har du kun mig, og — *uden mig*: vil du være fuldkommen alene — midt i Menneskevrirmlen, hvor tusind Forholds- og Samholds-Traade slynger sig imellem Mænd og Kvinder: ganske ene og forholdsløs.

ROSE.

forfærdet.

Uden dig! Forladt af dig! —

Du vil skræmme mig?

114

ARDEN.

Det tror du ikke — burde i hvert Fald ikke tro det.

ROSE.

Hvad vil du da?

ARDEN.

Vil, du skal vælge mellem Fred og Krig.

ROSE.

Er det Krig hos dig?

ARDEN.

Ja: alles Haand hævet mod dig — og din Haand kraftesløs mod alle.

ROSE.

Og du?

ARDEN.

Er svagere med dig end uden dig.

115

ROSE.

med Taarer.

Sig, at du vil forlade mig — at du ikke holder af mig mere — sig, at du ikke tør!

ARDEN.

Det siger jeg ikke — det vilde være usandt. Jeg tør.

ROSE.

Men du *vil* ikke —

ARDEN.

Hvad tror du, jeg tager Hensyn til her i Verden undtagen min Vilje og min Forstand! Min Skæbne *vil* jeg raade selv.

Tænk ikke paa mig! Tænk alene paa dig — paa din Stilling i Fremtiden — tænk ogsaa paa, at jeg er gift —

ROSE.

— det har jeg jo bestandig vidst —

116

ARDEN.

—og har et Barn —

ROSE.

—som du holder af —

ARDEN.

—ja: som jeg holder af.

ROSE.

lidenskabeligt.

Og du vil ikke slippe, ikke svigte din Kone og dit Barn? Er det dette?

Du tænker paa hende, der elsker dig — paa Barnet, der kalder dig med ømme Navne og klynger sig til dit Knæ og ser op paa dig tryk og fortrøstningsfuld — saaledes som du fortæller — og nu da Afgørelsen er der: saa længes du til dem.

Sig det ærligt — og jeg skal rejse mig og gaa ud af din Dør uden et klagende Ord, uden at se mig tilbage. Hold mig nu ikke hen af en falsk Medlidenhed! Skaansel er her tusindfold værre end den bitre Sandhed.

117

ARDEN.

Jeg tænker ikke saadan, jeg længes ikke til dem.

Jeg holder af min lille Dreng, men jeg kan ikke, vil ikke leve mit Liv kun for et Barns Skyld. Jeg vil ikke tilbage til ham, naar dette *til ham* vil sige til hende.

ROSE.

Er det sandt? Tænker du ogsaa paa — nu spørger jeg — hvad du betyder for dem og de for dig? Husk, at de ene stoler paa dig — ene afhænger af dig — gaar til Grunde uden dig!

ARDEN.

Du, Rose:

»Hvad er mig Hustru, hvad er mig Barn,
mig driver en stærkere Længsel!
Lad dem betle om Brød i Gadens Skarn:
min Kejser, min Kejser i Fængsel!«

ROSE.

Og hvem er Kejseren?

118

ARDEN.

stærkt.

Friheden er Kejseren — den gyldne skønne Frihed, uden hvilken alt Menneskeliv er Skam og Pine og Usseldom. Hvorfor skulde jeg lade mig binde af det ene Baand — naar jeg forlængst har sprængt alle andre, hvormed Mennesker vil omgærde min frie Vilje. Jeg har elsket hende, du nævner — jeg har sagt dig det: for Aar og Dag siden er den Følelse død. Jeg kunde ligesaa gjerne leve af raadden Føde som leve paa en død Følelse. Leve af Lig! Nej, nej, jeg kan det ikke!

Hvorfor sige dette, som du véd lige saa godt som jeg?

ROSE.

Fordi du i Aften vil, at vi skal betænke og overveje, som om vi var Forældre til os selv.

ARDEN.

Nu ja — det er nødvendigt. For vi staar ved Afgørelsen. I denne Stund *maa* det ske.

119

Vil du forlade alt og alle for at drage alene ud med mig? Til en lykkelig Tid, saasandt vi elsker hinanden og nu intet hellere vil paa Jorden end være sammen.

ROSE.

sagte.

Hvorlænge vil den Lykke vare?

ARDEN.

Saalænge vi elsker hinanden.

ROSE.

Og hvorlænge vil du elske mig?

ARDEN.

Spørg ikke saadan!

ROSE.

Saalænge til der kommer en anden?

ARDEN.

Nu elsker jeg dig.

120

ROSE.

Men der har været andre før mig.

ARDEN.

Ja — men jeg husker det ikke. Jeg véd det som mit Livs Historie — men jeg husker ikke de Kvinder, der færdedes i mit Liv.

ROSE.

Umuligt!

ARDEN.

Som jeg siger dig. Naar Mænd og Kvinder, der elskede hinanden, skilles — enten det nu sker i Vrede eller Ligegyldighed — saa dør sammen med Følelsen alle de gode Minder. Den Kvinde, man elsker, bliver en helt anden for En den Dag, da Elskoven ophører. Man ser hende —

ROSE.

— som hun er —

121

ARDEN.

— maaske ikke —: Kærlighed er seende og Mennesker er kun saaledes som de ses. Skoven er ikke grøn, naar ingen ser den, og et Menneske ikke smukt — end ikke bravt eller forstandigt, hvis ingen ser det. Nej, naar Elskoven slukkes, træder hun ind i Taagen overfor En, og hun bliver en Fremmed. Og man spørger sig selv: hvad tænkte du dog om, hvad saá du dog i hint fremmede Menneske, hvad vilde du, en Græker, med en Barbarkvinde?

ROSE.

Du har da glemt alle?

ARDEN.

Glemt dem som om de aldrig havde eksisteret.

ROSE.

tungt.

Og du vil ogsaa glemme mig?

ARDEN.

Igen!

122

ROSE.

Aa, der falder saadan Rædsel over mig. Eller rettere: noget, som altid ruger bagved min Tanke, stiger op for mig som den mørke uafvendelige Nat, hvori al Lykke lider Skibbrud. Jeg ser mig selv som jeg saa ofte har set mig i søvnløse Nætter, naar jeg laa og kastede mig omkring i Feber og tænkte paa dig og paa hvad der skulde blive af mig: saa saá jeg mig selv gaa, nej løbe gennem en stor Bys Gader, med stive Øjne og skælvende Læber, en kold graa Morgenstund ned mod den skidne gule Flod, som var bleven min eneste Tilflugt. Og *inden* dette sidste vilde Løb, hvormange Dage og Nætter i Haabløshed og Rædsel og evigt rindende Taarer!

Aa, Gud hjælpe mig — jeg er jo elleskudt, jeg har ikke mere Magt over mig selv.

Og jeg spørger mig selv, hvem du er!

ARDEN.

Ingen Hykler, Rose!

123

ROSE.

svagt smilende.

Du er ikke kommen for at bringe Freden, men for at bringe Sværdet. Du er den, der skiller Moder og Datter, Mand og Hustru — ikke?

ARDEN.

Du er overnervøs, Rose — jeg kender dig ikke.

ROSE.

Min Moder kendte mig heller ikke — ingen kender mig uden jeg selv — og jeg er dog ingen Gaade: blot et stakkels Menneskebarn, der elsker for første Gang i sit Liv, og ikke som mange andre i Fred og ingen Fare, men i en evig Rædsel. De skulde bare vidst derhjemme, hvor let jeg var at ramme, hvor svag min Styrke er, hvor gennemhullet mit Panser — men *de* sagde jo ikke det rette Ord; *deres* Pile kunde jeg nok væрге mig imod. Tornrose kalder du mig: blot ikke Tornene peger indad — mod mit Hjærte.

124

ARDEN.

Ja, Rose, naar du taler saadan, naar du frygter Fremtiden saaledes, saa forstaar jeg ikke —

ROSE.

Jo, du forstaar godt For jeg frygter Fremtiden uden dig, langt langt mere end alt andet. Jeg vil ikke sidde hjemme — allermindst nu — hos mine Forældre og sløve mig og sørge mig om til et andet Menneske, til jeg bliver saa slap, at de kan gøre med mig, hvad de vil. Nej, til den Trøstesløshed tør jeg ikke gaa ind: jeg vil ikke derhen, hvor der over Døren staar, at alt Haab er ude. Saa hellere prøve Lykken med dig, du Forfærdelige, og lade staa til: giv mig saa de Maaneder, de Uger, du kan ofre paa mig — og kast mig saa bort, naar min Tid er omme!

(Udbrydende.) Kan du ikke svare, ikke trøste mig?

ARDEN.

Hvad skal jeg svare! Jeg vil jo ikke love et Gran mere, end jeg kan holde.

125

Jeg tror, vi hører sammen — jeg véd, at jeg vil blive lykkelig med dig.

Hvorlænge? — Saalænge du skænker mig de to Ting, jeg kræver af den Kvinde, der holder af mig: Vederkvægelse og Forstaaelse.

Mit Hoved er fuldt af Tanker og Idéer — jeg arbejder altid, selv naar jeg synes ørkesløs — aldrig et Sekund hviler min Hjærne — altid brænder det i min Sjæl. *Én* Nydelse kender jeg kun: den at sidde sammen med dig, som jeg elsker.

Hvorlænge? — Saalænge du *vil* det: du er sød og fin — jeg fryder mig ved at se dig; du er god og forstandig — jeg lytter gærne til dine Ord; du forstaar min Kunst og du under mig min Frihed. Den Dag, da Smaalighed, Skinsyge, Forfængelighed — eller hvad det kan være — forgrover dine Træk, forringer din Forstand og fornedrer dit Hjærte — den Dag elsker jeg dig ikke mere: du bliver en anden for mig.

Bliv som du er — og jeg vil altid elske dig.

ROSE.

Er dette sandt, min sødeste Ven! Jeg vil jo saa gærne høre det og tro det.

126

ARDEN.

Vi faar en stor Lykke sammen. »Mørkt æ bag og lyst æ for« — det er Trylleformularen. Ud af Tjørnene, Rose!

ROSE.

Vil du det for Alvor — elsker du mig?

ARDEN.

Jeg elsker dig saa højt, at jeg synes, jeg maa dø, hvis du gaar ud af denne Stue, bort fra mig til de andre

ROSE.

stille.

Saa — vil jeg.

ARDEN.

Følge mig?

ROSE.

Ja.

127

ARDEN.

Aldrig se tilbage?

ROSE.

Aldrig.

ARDEN.

Saa er Dagen høj, og du er vaagen, Tornerose! (Han kysser hende.)

Saa kommer du iaften til mig?

ROSE.

Ja men — hvordan skal jeg —

ARDEN.

afbrydende.

Intet, intet med derhjemmefra!

ROSE.

leende.

Ja — jeg véd rigtignok heller ikke, hvordan jeg skulde pakke Kuffert. Og nu — hjemme?

128

ARDEN.

Siger du Sandheden.

ROSE.

At jeg vil rejse bort med dig?

ARDEN.

Nej, nej — saa forhindrer de det. Alt andet end det.

Men du nødes til at skrifte — ved din Hjemkomst sættes det store Forhør.

ROSE.

Det er sandt.

Jeg skal ærligt sige dem, hvad jeg mener?

ARDEN.

Ja, ganske ærligt.

ROSE.

Det vil jeg ogsaa helst.

129

ARDEN.

Jeg véd det nok.

ROSE.

Men Slemt bliver det! (Hun læner sig til ham.)

De stakkels Mennesker. Hvor er vi grusomme!

ARDEN.

trækker paa Skuldrene.

Og dog!

ROSE.

Ja og dog!

Men Moder var ulykkelig og Fader var fortvivlet — nu!

ARDEN.

Du mener, at Sorgen ikke vil vare?

ROSE.

Hvor kan du tro! Aa, naar du siger sligt, saa ræddes jeg for dig, for da synes du mig saa ganske uforstaaende overfor alt 130 det, som dog nu engang er imellem Mennesker og binder dem sammen

Mine Forældre skulde glemme dette! Ja, naar Livet er forbi. Min Moder, som aldrig har tænkt paa andet end os to Pigebørn, der voksede op under hendes Vinger — som altid hegede om os og som aldrig forlod os en hel Dag eller en Nat! Hun ser jo slet ikke den Verden, der er udenfor vort Hus: ser blot Fader og os; deri lever hun. Og endda er med Aarene vel hendes Følelse for Fader svækket, og meget er vel blevet Vane, nu de er ældre. Men overfor os er jo bare Kærligheden i Stigning, og højest elsker hun mig, der er hendes yngste og hendes Kælebarn og den, der aldrig gjorde hende imod. Hedda har altid været en kold Sjæl, der passede sit eget og ikke taalte nogen Indblanding, fuldkommen som hun var. Men jeg har altid havt det godt med Moder, nuslet omkring hende som Barn og levet Dagene, da jeg blev voksen, fredeligt og let med hende — (standser.)

ARDEN.

— indtil jeg kom —

131

ROSE.

— ja indtil du kom. Og skilte os ad.

Aa, Moder vil det gaa forfærdeligt til Hjærtet, og saa skal hun endda trøste Fader, der vil rase og jamre og være som et saaret Dyr og ønske sig hundrede Gange død og bebrejde Moder, at hun ikke passede paa mig, og erklære mig for glemt, og synke sammen i Fortvivlelse, og forbande hele Verden og Tiden og Ungdommen, og blive syg og træt og menneskesky, og ikke vide mere hverken ud eller ind, hverken Raad eller Hjælp.

Aa, de Ulykkelige! Og de vil sidde sammen lange Aftener, alene, forpinte, se hinanden ældes, tvingende sig til Smil og Passiar. Og Moder vil tage Kortene frem som i gamle Dage — og de vil forsøge at lade som intet, indtil Kortene falder dem ud af Hænderne og Smilet svinder og Talen standser og de sidder aldeles ubevægelige som var de døde!

Men vi! Vi skal fare omkring og svinge Bryllupsfaklerne imens.

ARDEN.

Jeg kunde svare dig: lad de Døde begrave deres Døde! I hvert Fald, vi lever og du 132 maa vælge mellem din Død og deres. Du *maa* vælge, men hvis du vælger mig, hvad nytter det saa at pine dig selv med saadanne Tanker?

ROSE.

Vi er grusomme.

ARDEN.

Maaske. Men har de andre da Medlidenhed med os?

ROSE.

Nej.

ARDEN.

Hvorfor skal da *vi* forsage? Og hør nu, Rose, se ikke mer tilbage! Du er jo min, du tilhører mig og jeg vil være god mod dig og skænke dig al den Lykke, som jeg formaar. (Halvt smilende.) Jeg er din Skæbne, véd du —

ROSE.

tungt.

Ja, du er min Skæbne. Og jeg kan ligesaagodt lukke Øjnene og lade mig føre i Blinde — jeg *maa* dog følge.

133

ARDEN.

Men jeg vil ikke have dig som et Offerlam. Frivillig skal du komme og glad skal du være.

ROSE.

Naar jeg har traadt paa de Gamles Hjærter, skal jeg komme — glad!

ARDEN.

Rose!

ROSE.

Jeg *maa* det jo ogsaa — jeg *kan* jo slet ikke blive: der er ingen Plads længer for *din* Elskede i mine Forældres Hus.

ARDEN.

Glad skal du komme!

ROSE.

Det er de sidste Skygger, William; naar de er svundne, vil der blive Sol over mig — saa- 134 længe du elsker mig. Du véd det: i dine Arme vil jeg glemme alt. Jeg *vil* ogsaa være lykkelig. Og jeg længes saadan efter ikke at skjule mig, at færdes frit i dit Selskab — saa lad dem alle sige, hvad de vil, og lad mine Kære lide — fremad maa jeg, fremad bestandigt — (ganske hviskende og for sig selv.) indtil Floden.

ARDEN.

stærkt.

Tusind gode Dage ligger for os.

ROSE.

Jeg føler det.

ARDEN.

Gyldne Timer, hvor Lykken øses af fulde Skaaler! Jeg tørster efter din Nærhed, Rose!

ROSE.

Saa tag mig da! Jeg kommer —

ARDEN.

— fri og glad?

135

ROSE.

Ja frivillig og glad, naar jeg har gaaet den sidste tunge Gang.

ARDEN.

Du vil ikke være bange?

ROSE.

For intet — hvis du elsker mig.

ARDEN.

Gaa da og gør dig rede — forlad Fader og Moder for at følge mig!

ROSE.

Du bliver alting for mig!

ARDEN.

Vi bliver ét.

ROSE.

Saa gaar jeg.

136

ARDEN.

Farvel, Søddeste, paa Gensyn!

ROSE.

smilende.

Du! Hvorhen rejser vi?

ARDEN.

ligesaa.

Til Elskovsland.

Hun tager ham om Halsen og kysser ham.

137

TREDJE AKT.

Stuen fra første Akt.

MODEREN gaar nervøst op og ned ad Gulvet. HEDDA sidder med Sytøj.

MODEREN.

lyttende.

Gik der ingen?

HEDDA.

Nej.

MODEREN.

Jeg synes, jeg hørte Gangdøren —

138

HEDDA.

Rose vilde jo ringe.

MODEREN.

Det er sandt.

Hvor tror du, hun kan være?

HEDDA.

Ja, Moder, du kan jo selv sige dig det: enten gaar hun omkring paa Gaderne, eller ogsaa —

MODEREN.

Tror du, hun uden videre gaar op til hamr?

HEDDA.

Tror *du* ikke?

MODEREN.

For ikke mange Timer siden vilde jeg betragtet det som Galskab blot at antyde noget saadant om Rose — nu véd jeg ikke mere, hvad jeg skal tænke! Ligesaa godt det ene som det andet.

139

HEDDA.

Aa, om hun gik op til ham og ingen saá det: den Ulykke var da ikke saa stor.

MODEREN.

Til ham, en gift Mand, som hun —

HEDDA.

Vi maa regne med Menneskene og Tiderne, som de nu engang er.

MODEREN.

Vil det sige, at du forsvarer hende?

HEDDA.

Forsvare hende vil vi vel allesammen — først mod den aabenbare Skandale, og saa mod den ligesaa aabenbare Ulykke.

MODEREN.

Du har altid været rolig — jeg troede, at Rose var ligesaa rolig.

140

HEDDA.

Urolig er hun vel egentlig heller ikke — blot forelsket.

MODEREN.

Men hvor kan hun være det — hvor er det muligt?

HEDDA.

Muligt er det vel sagtens.

Vilde du blevet saa forbavset, om det var hændet en anden ung Pige?

MODEREN.

trækker paa Skulderen. Et lille Ophold.

Hør, det ringer!

HEDDA.

Ja.

FADEREN.

aabner Døren fra sit Værelse.

Ringede det ikke?

141

HEDDA.

rejser sig.

Nu skal jeg se (Hun gaar ud i Entréen og kommer tilbage.) Det var Avisen. Vil du have den?

FADEREN.

Nej! — Jo, giv mig den blot!

Han lukker igen Døren til sit Værelse.

MODEREN.

rystende paa Hovedet.

Hvor ser Fader dog ud!

HEDDA.

Ja, det er Synd.

MODEREN.

Og det kommer han aldrig over. Og jeg gruer for, hvordan det vil blive mellem ham og Rose.

HEDDA.

I Fremtiden?

142

MODEREN.

Nej, jeg tænker blot paa: naar hun nu kommer hjem.

HEDDA.

Hvis hun da kommer hjem.

MODEREN.

forfærdet.

Du mener ikke —

HEDDA.

Jeg mener ingenting — men jeg frygter alt.

MODEREN.

Du frygter, Rose kunde forlade os, sit Hjem, alt —

HEDDA.

Hun er ikke som vi andre.

MODEREN.

Hun som véd, hvor hæftig Fader er?

143

HEDDA.

trækker paa Skuldrene.

Hvad hjælper Hæftighed!

Ophold.

MODEREN.

Skulde Otto ikke komme?

HEDDA.

Jo, men jeg har saadan mine egne Tanker om, hvor han er gaaet hen.

MODEREN.

Hvor tror du ?

HEDDA.

Lige i Løvens Gab.

MODEREN.

Hvad mener du? Du gør mig ganske bange.

144

HEDDA.

Aa, Mor, du er altfor nervøs.

Jeg mener, at han har opsøgt Arden.

MODEREN.

Og truffet Rose?

HEDDA.

ler.

Nej, det kan jeg ikke tænke mig. Han har da vel ligesom andre — Løver to Udgange paa sin Hule.

MODEREN.

Jeg kunde misunde dig din Koldblodighed — hvis —

HEDDA.

Hvis?

MODEREN.

— hvis der ikke var noget ukærligt, noget usøsterligt i din Tone.

145

HEDDA.

Jeg kan ikke gøre mig anderledes end jeg er, Moder! Jeg blev forfærdet over Skandalen, da jeg hørte den — bedrøvet og ulykkelig paa Roses Vegne — jeg troede i Begyndelsen, at Rose kunde hjælpes: jeg mener, at hun, naar hun blev klar over sin Stilling, vilde tænke ligesom vi andre — ligesom hun selv gjorde før —

Skønt —

MODEREN.

Du mener: hun tænkte heller ikke før som vi andre?

HEDDA.

Nej — men ligemeget: hun bar sig ad ligesom vi.

Naa, men straks da jeg idag saá Rose, mærkede jeg Forandringen hos hende. Underligt, at vi ikke alle har set den før.

MODEREN.

Hvilken Forandring?

146

HEDDA.

Hun var jo tusinde Mile borte fra os — i Himlen eller Helvede, hvad du vil — men ikke her paa Jorden. Hun hørte ikke, hvad *vi* sagde — men af hendes Udtryk kunde man se, at hun lyttede til en Stemme, som hun alene hørte og bestandigt hørte.

Det er vel saadan den store Forelskelse viser sig. Vi andre nøjes nu med mindre.

MODEREN.

Jeg har intet mærket.

HEDDA.

Nej — men — taler du egentlig videre med hende?

MODEREN.

Rose er jo saa længe gaaet sine egne Veje. Hun kritiserede bestandigt vor Omgang — holdt sig for sig selv — var i Strid med Familien — vilde ikke gaa ud — men sad og læste —

147

HEDDA.

— de forbudte Bøger. Ja, de behager mest. Jeg læser dem ogsaa allesammen.

MODEREN.

hovedrystende.

Hun vilde aldrig gaa i Kirke.

HEDDA.

Du, Moder, du taler allerede, som Rose var langt borte: *hun vilde aldrig.*

MODEREN.

Aa, Hedda, dog! Du oprører mig helt med dine Ræsonnementer.

Hvad var det, du vilde sige?

HEDDA.

Nu kommer jeg dertil. Da jeg saá Rose og hørte hendes Ord og forstod, at Raad og Advarsler var spildte, saa bestemte jeg — jeg og Otto os til at gøre vor Pligt til det yderste.

Dog — *vil* Rose ikke være som én af os almindelige — vil hun kaste sig ud mellem 148 de andre Zigøjnere, saa kan hverken jeg eller nogen af os standse hende. Men — saa eksisterer hun ikke længer for mig. For jeg *vil* være præcist som de andre.

MODEREN.

Du er haard, Hedda!

HEDDA.

Aa, du skal se, det glider af sig selv derhen. Rose vil selv intet andet: hun er færdig med os.

Det ringer. (Hun gaar til Entrédøren.) Det er Otto.

OTTO kommer fra Entreen og FADEREN i det samme fra sit Værelse.

HEDDA.

Naa, er du der!

OTTO.

Ja, min Pige — Godaften, Moder — Godaften, Svigerfader!

FADEREN.

Godaften! Hvad bringer du?

149

OTTO.

Jeg bringer egentlig ingenting.

Ja, jeg kan jo gærne sige det: jeg har været hos Arden.

FADEREN.

Har du?

HEDDA.

Jeg tænkte det nok.

OTTO.

Man maatte jo forsøge alt.

FADEREN.

Naa — og hvad sagde han?

OTTO.

Sagde! — det mindst mulige.

Trudsler hjalp ikke — og hvad skulde jeg ogsaa true ham med?

150

FADEREN.

Aa, en Dragt Prygl kunde vel gjort sin Virkning.

HEDDA.

Mon Rose havde holdt mindre af ham for det?

OTTO.

Desuden havde han en Revolver i Haanden.

MODEREN.

Min Gud!

HEDDA.

Vilde han skyde paa dig —

OTTO.

— hvis jeg havde slaet ham — ja sikkert.

FADEREN.

Hvad *er* det for et Menneske?

Og det er ham, som Rose — aa jeg kan ikke sige det!

Hvad *er* det for et Menneske?

151

OTTO.

Han er nu saadan udenfor Lov og Ret.

HEDDA.

Stort Talent.

MODEREN.

Ja, dermed har han fanget Rose.

OTTO.

Mig smuttede han gennem Fingrene paa — jeg udrettede intet.

Og hun er i hans Vold.

HEDDA.

Og han holder paa hende?

OTTO.

Saalænge hun ikke slipper ham.

FADEREN.

Hvor er Rose?

152

HEDDA.

Hun er naturligvis sammen med ham.

OTTO.

Utvivlsomt.

FADEREN.

størmende.

Det siger I saa roligt.

Har du set hende?

OTTO.

Nej — men hvor i al Verden skulde hun ellers være?

HEDDA.

Desuden — det Møde er da rimeligt nok.

FADEREN.

Hvad er det, du siger! Hvad mener du?

153

HEDDA.

Jeg mener, at hvad saa end Rose vil — saa faldt det hende naturligt allerførst at tale med den Mand, i hvem hun er saa alvorligt forelsket.

OTTO.

Ja, Fader maa se paa Sagen som den nu er.

MODEREN.

Og vi maa være overbærende med Rose.

FADEREN.

Overbærende! Hvad mener I? Skal jeg aabne mit Hus for Hr. Arden, bede ham til Middag, betragte ham som min Datters Forlovede — han er bare gift, men det gør vel ingenting!

HEDDA.

Kan vi ikke vinde Rose med det gode, saa faar vi hende aldrig tilbage.

154

OTTO.

nikker.

Det har nok sin Rigtighed.

MODEREN.

Vi maa forsøge at tage hende varligt.

FADEREN.

Jeg forstaar ikke endnu: vil det sige, at jeg skal se igennem Fingre med dette Forhold — lade som ingenting — anse Byens Forargelse for ond Klaffer — og Rose for pletfri? Og spasere lige strunk ned ad Gaden, skønt jeg véd, at de alle har Ret, blodig Ret. Skal jeg det? Skal jeg fornægte mit hele Liv for ikke at hindre Rose i hendes Fornøjelse, skal jeg det?

HEDDA.

Nej, paa ingen Maade.

OTTO.

Umuligt.

155

FADEREN.

Det var endda godt at høre. For jeg skal sige jer: jeg vil heller dø end lade denne Skam gaa uden Modstand over mit Hoved.

HEDDA.

Nej, vi maa forlange det ubetingede Brud — eller rettere: vi maa *bede* hende om at bryde for vor Skyld — *bede* hende med de bedste Ord og forsøge, om vi endnu besidder noget af hendes Hjærte. For det er ikke Roses Forstand, vi kan henvende os til: den er sunken til Bunds i hendes Forelskelse. Med Argumenter kommer vi ingen Vej, hvor dejlige de end synes os selv. Og med Trusler heller ingen: vi opirrer hende blot. Nej, vi maa bede hende — bede hende som gjaldt det Livet.

FADEREN.

Bede hende! Bede mit Barn om ikke at tilsnavse sig selv og os alle — om ikke at kaste sig selv hen i den aabenbare Ulykke og Skændsel —

156

HEDDA.

— som hverken synes *hende* Skændsel eller Ulykke.

Bede hende — som jeg siger; befaler du — saa er alting tabt.

FADEREN.

Du mener, hun lystre ikke?

HEDDA.

Det mener jeg. Hun er paa Nippet til at springe i Luften — og du vil blot holde Lunten til.

OTTO.

Jeg tror heller ikke, hun lader sig tvinge.

FADEREN.

Vi faar se — vi faar se —

HEDDA.

Hvordan vil du bære dig ad, Fader? — Hvis du vil sige os det —

157

FADEREN.

Jeg vil forbyde Rose al Omgang med denne Mand — jeg vil bruge ethvert Middel, der gives, til at forhindre en hvilken som helst, selv den svageste Forbindelse mellem ham og hende.

Ophold.

HEDDA.

Du kan dog ikke sætte hende i Kloster, Fader!

FADEREN.

Men maaske i et Galehus.

MODEREN.

Aa Gud dog!

HEDDA.

Nempe heller det

næppe heller det.

OTTO.

Det er maaske Skade •— men det lader sig ikke praktisere.

158

FADEREN.

Jeg kan rejse ud af Landet med hende.

HEDDA.

Det kan du.

MODEREN.

Det var vist det bedste, skønt det bliver en kummerlig og slem Tur for dig. Men saa kom hun med ét Slag bort fra det Hele — fra ham og fra de onde Tunger. Ja rejse — det kan du.

HEDDA.

Ja—a — — men hvorlænge?

FADEREN.

Hvad?

HEDDA.

Hvorlænge kan du rejse med hende? Indtil hun glemmer ham? Det bliver en lang Tur — og du holder det ikke ud.

159

OTTO.

Snarere indtil han glemmer hende. Det gaar maaske hurtigere.

HEDDA.

Rimeligvis. — Men hvordan vogter Fader over Rose paa Rejsen? Kan du passe paa hende Dag og Nat?

FADEREN.

Vi faar se. Moder rejser med.

MODEREN.

sukkende.

Ja — naar det skal være.

HEDDA.

langsomt.

Og hvor — hvor er Rose nu?

Ophold. FADEKEN gaar op og ned ad Gulvet.

MODEREN.

Hvad mener da du, Hedda!

160

HEDDA.

Jeg mener, vi maa forsøge at faa Rose til at *ofre sig* — vi maa bruge dette Ord — ofre sig for vor Skyld.

Kan vi ikke det, saa er Slaget tabt.

Langsomt og sagte.

Og saa har jeg ingen Søster mere.

MODEREN.

Det ringer. (Mie lytter.) Det er hende.

FADEREN.

ser ud for sig, overvejende. Efter et Ophold

Gør dit Forsøg, Hedda — eller *vil* du ikke nu?

HEDDA.

Jo, jeg vil nu straks forsøge, hvor langt jeg kan komme.

FADEREN.

Og naar *du* er strandet, saa kommer Turen til mig. Gaa imens ind hos mig, Otto!

161

OTTO.

Du er saa klog, min egen Pige; kan nogen hjælpe, saa er det dig.

HEDDA.

Du sætter mig nu altfor højt, Otto!

OTTO.

Aa, jeg véd nok, hvilken Skat jeg har.

FADEREN.

Ja i Sandhed, du kan være glad, at det var hende, du valgte af mine Døtre.

MODEREN.

At jeg skal høre dig sige det —

FADEREN og OTTO gaar ind i Sideværelset. ROSE kommer fra Entréeen.

ROSE.

Godaften!

MODEREN.

Godaften, Rose! Er du der endelig!

162

ROSE.

Har du været ængstelig for min Skyld, Moder! Det gør mig ondt.

MODEREN.

Aa, Barn, Barn!

HEDDA.

mildt.

Du kan nok selv forstaa, Rose —

ROSE.

Jaja — det maatte saa være, jeg maatte — tale — med — nogen. Det var ingen Nytte til, om jeg var

bleven hjemme. I var ophidsede, og jeg ogsaa. Det var blot blevet Skænderi — om noget meget alvorligt. Derfor gik jeg bort.

HEDDA.

Jeg forstod det nok. Og hvad nu?

MODEREN.

Ja, Rose, hvad nu?

163

ROSE.

Ja nu! Det er ikke saa let at sige. Det er bedre, at jeg taler med Fader — eller da i alt Fald, at Fader ogsaa er tilstede. Han flygtede nok for mig — spedalsk er jeg dog ikke.

HEDDA.

Fader er meget vred, som du nok kan begribe. Ogsaa vred fordi du gik bort. Han venter paa — en Forklaring; frygter den ogsaa ligesom vi andre. Han vil ikke være mindre ophidset nu, Rose! Han bliver ikke let at tale til Rette for dig.

ROSE.

Jeg har heller ikke stor Tro dertil. Men jeg maa jo tale med ham, siden han ønsker en Forklaring, selvom jeg næppe tør haabe, at jeg kan stille hans Vrede.

MODEREN.

Kunde du ikke hellere tale med os? Maaske vi forstod dig bedre. Maaske vi saa kunde hjælpe dig lidt overfor Fader — hvis du da 164 vil hjælpes. Jeg vilde gjerne tage af baade for ham og for dig. Du skulde forsøge at tale med os.

ROSE.

Aa, jeg har egentlig saa lidt at sige.

MODEREN.

langsomt.

Har du det?

Ophold.

HEDDA.

Maa jeg gøre dig et Spørgsmaal?

ROSE.

Ja — hvad du vil.

HEDDA.

Har du truffet saadan Bestemmelse, som vi alle gjerne ønskede?

165

ROSE.

ser paa hende.

Hvordan mener du?

HEDDA.

Jeg mener: at du sikkert, mens du var borte, har overvejet — jeg skal ingen stærke Ord bruge — i hvilken skæv Stilling du befinder dig og hvordan du skulde komme ud af den.

ROSE.

Jeg gik netop min Vej for at overveje i Ro.

HEDDA.

Jeg forstod det godt. Og har du tænkt paa, hvor magtpaaliggende det er for os alle — ikke mindst for Fader og Moder — at du nu kun handler med den yderste Besindighed?

Vi er alle bekymrede for dig, Rose — tvivler du derom ?

166

ROSE.

Nej, jeg gør ikke. (Hun tager Moderens Haand og kysser den.) Kære Moder!

MODEREN.

Rose, vi maa være fornuftige og rolige.

ROSE.

Ja, Moder!

HEDDA.

Sig mig nu, Rose: tror du ikke, du kan slippe alt dette, hvis du med et Ryk blev revet bort derfra?

ROSE.

ser paa hende.

Hvordan mener dur

HEDDA.

For Eksempel, hvis du rejste bort?

ROSE.

Rejse bort — og hvad skulde jeg slippe?

167

HEDDA.

tøvende.

Ja, hvad du nu — ja ham, din Ven, Arden,

ROSE.

Aa, saadan.

HEDDA.

opmærksom.

Forstod du mig ikke?

ROSE.

Nej! (Deres Øjne mødes.) — Nej, jeg tror ikke, at jeg, om jeg rejste bort, derfor forandrede mine Tanker.

MODEREN.

Naar Rejsen varede længe?

ROSE.

Ikke om den varede Aar.

HEDDA.

langsomt.

Du *vil* heller ikke forandre dine Tanker?

168

ROSE.

efter et Ophold.

Nej, jeg vil ikke.

HEDDA.

Nu tror jeg, at jeg forstaar dig.

MODEREN.

Jamen, hvad vil du da, Rose! Hvad skal det sige? Du kan da ikke blive ved med dette — du kan jo ikke gifte dig med en Mand, som er gift — og du kan da ikke ville — (Hun brister i Graad.) Jeg er altfor ulykkelig — dette her er for rædselsfuldt.

HEDDA.

Kæreste Moder, tag det nu ikke saadan!

Lad mig tale lidt med Rose, Moder!

MODEREN.

Ja, jeg kan ikke. Jeg kan slet intet mere.

MODEREN sætter sig bort fra dem.

169

HEDDA.

sætter sig tæt hen til ROSE og taler sagte og blidt og meget indtrængende.

Rose! Hør mig — bliv nu ikke vred — men hør paa mig! Vær god imod os alle — god imod dig selv ogsaa. Men tænk først og fremmest paa Fader og Moder! De overlever ikke, hvad du nu vil — og selv om de lever, saa vil de tilbringe hver Time i Ulykke og Skam. Vær god imod dem — — selv om det bliver dig en tung Sorg, saa — alligevel — ja, jeg siger det rent ud som det er — bring dette Offer for deres Skyld

Jeg beder ikke for mig, for jeg er ung og har min Mand og mine Børn, jeg kommer sagtens over det. Men de to gamle Mennesker, Rose, som allermest har dig — hvad skal det blive til for dem, naar de savner dig, ikke tør eller vil tale om dig, naar de læser det samme Spørgsmaal ud af alle Folks Øjne og naar de ikke tør svare, men bare maa krybe i Skjul for Fremmede, for hinanden, for sig selv?

Du dømmes dem til det pinefuldste Liv — og *du* er saa ung: *du* kan glemme.

ROSE.

Nej, det kan jeg ikke, Hedda!

170

HEDDA.

Nej, ikke nu — ikke om et Aar eller to — men du kommer over det. De er gamle — hvordan kan *de* glemme?

Tænk alene paa dem! Hvor kan du nænne at gøre dem Fortræd?

ROSE.

Jeg *vil* ikke gøre dem Fortræd — mit Hjærte bløder derved. Men maaske *maa* jeg — for saadan er min Skæbne — og jeg maa leve mit eget Liv.

HEDDA.

Se paa Moder!

ROSE.

Aa, Hedda, med hvad Ret piner du mig paa den Maade? Hvorfor forlanger du Opofrelse af mig?
Naar ofrede du et Fnug af din egen Lykke for andres Skyld?

171

HEDDA.

krænket.

Jaja — jeg har sagt, hvad jeg *burde* sige.

ROSE.

Burde sige — var det overlagt i Forvejen: som et Forsøg paa at røre mig?

HEDDA.

blegnende.

Du vil fornærme mig!

ROSE.

Nej — men saadanne Ord burde komme fra Hjærtet eller slet ikke siges.

MODEREN.

gaar hen til dem.

Hvad bliver det saa til? Finder *du* saa villigere Øre hos hende, Hedda!

172

HEDDA.

kysser MODEREN.

Stakkels Moder! Det ser ondt ud for dig og Fader. Ulykken er over jer.

ROSE.

Hvorfor vil *du* være Ulykkesprofet, Hedda! Det er bedst, jeg nu taler med Fader.

HEDDA.

Som du vil! — Jeg vil gaa hjem med Otto — saa kan du tale alene med Fader.

ROSE.

Du kan godt blive.

MODEREN.

Ja, vil du ikke —

HEDDA.

Nej, hverken jeg eller Otto er nu nogen Nytte til.

*Hun gaar hen og banker paa Døren til Faderens Værelse.
173 FADEREN og OTTO kommer fra Sideværelset.*

FADEREN.

Hvad er der?

HEDDA.

Det er mig, som vil gaa. Vi maa hjem til Børnene.

OTTO.

ser paa hende.

Ja, saa gaar vi.

FADEREN.

Hvorfor nu gaa?

HEDDA.

Rose vil ogsaa tale med dig. (Halv højt.) Prøv du nu — jeg er strandet.

ROSE.

I kan jo godt blive — jeg kan gaa ind til Fader —

174

HEDDA.

Nej, nu gaar vi. Jeg vil hjem til Børnene.

FADEREN.

Ja Farvel da!

HEDDA.

Farvel! — Farvel, Moder! (Hun rækker langsomt ROSE Haanden og ser paa hende.) Farvel, Rose!

ROSE.

alvorligt.

Farvel, Hedda!

OTTO.

Farvel allesammen!

De gaar ud i Entréen.

MODEREN.

følgende efter.

Jeg gaar ind i Sovekammeret — I kan tale sammen her.

MODEREN gaar ud.

175

FADEREN.

Hvad vil du mig saa?

ROSE.

Jeg maa tale med dig, Fader, og jeg beder dig høre mig med Ro.

FADEREN.

Synes du, at din Adfærd er skikket til at behandles af mig med Ro?

ROSE.

Nej, Fader, jeg forstaar, at du er fortørnet — at du maa være bitter og mistænksom —

FADEREN.

Hvis du forstod det, vilde du vel ogsaa hurtigst muligt hæve Aarsagen til min Vrede. Men jeg mærker intet saadant hos dig. Du løber bort fra Huset, netop naar du véd mig vrede — og med Grund fortørnet; og nu skal jeg vel være glad over, at du er vendt 176 tilbage. Er det en ung retskaffen Pige, der bærer sig saadan ad? — Er det min Datter, der —

Hvor har du været?

ROSE.

Hvor jeg har været? — Lad mig nu først, Fader —

FADEREN.

afbryder.

Hvor har du været siden Middag? Vil du svare mig!

ROSE.

sagte, men bestemt.

Hos — ham.

FADEREN.

ser mørkt paa hende.

Hos — hvilken ham? Du kan vel sige Navnet paa den Mand, du har besøgt.

ROSE.

Hos Arden. Jeg *maatte* tale med ham.

177

FADEREN.

Maatte tale med ham — uden først at spørge mig om Tilladelse. Maatte tale med ham — *hos* ham — i et Hotelværelse, til Skandale for hver der saá dig gaa ind ad Hotellets Dør, begloet og begrint af Opvartere — du, min Datter! —

Er du ikke vanvittig, som du bærer dig ad?

ROSE.

Nej, jeg er ikke vanvittig — ikke mere vanvittig end Hedda, dengang hun sagde dig, at hun holdt af Otto.

FADEREN.

ser paa hende.

Ja, hvis dette ikke er det lysende Vanvid, saa kender jeg ikke Forskel paa Nat og Dag: du sammenligner dig og Hedda, Otto og —

Jeg synes næsten, Rose, jeg gjorde rettest i at faa dig erklæret sindssyg og indespærret dér, hvor saadanne Tanker og Handlinger hører hjemme.

178

ROSE.

Jeg er ikke afsindig, Fader, og du kan ikke spærre mig inde.

FADEREN.

Kan ikke! — Du glemmer vist, at jeg har en Faders Myndighed over dig.

ROSE.

efter et Ophold.

Du har den Myndighed, som jeg selv giver dig — ingen anden.

FADEREN.

Ser man det!

ROSE.

Ja, Fader, siden du tager saa haardt paa mig, saa maa vel ogsaa jeg tale ligefrem. Lad mig da sige dig:

jeg erkender ikke, at du har nogensomhelst Myndighed over mig — du saalidt som noget andet Menneske.

179

FADEREN.

Ikke det, ikke det — naa! Jeg véd ikke, om du *erkender*, at jeg er din Fader?

ROSE.

Som min Fader maatte du raade for mig og tænke for mig, da jeg var Barn og hverken kunde tænke eller raade selv. Nu da jeg er voksen og et selvstændigt Menneske, tager jeg Ansvar selv.

FADEREN.

Du er i mit Hus, og her har jeg Myndighed og Ansvar.

ROSE.

Ja: saalænge jeg lever her, maa jeg til en vis Grad føje mig efter din Vilje og dine Meninger. Og dog véd du, at jeg har havt mine egne Anskuelse længe og at du ikke besad Magt til at forandre dem.

FADEREN.

Saalænge det blev ved Anskuelse — men nu er det Handlinger.

180

ROSE.

Det er sandt; derfor maa der ogsaa ske en Forandring. For jeg erkender, at jeg kan ikke handle stik imod din Vilje, saalænge jeg bor hos dig.

FADEREN.

Det gør du dog.

ROSE.

Ja, fordi Samlivet vilde blive utaaeligt mellem os — en Pine for os begge — ikke fordi jeg synes, at du ejer nogen Ret over mig.

FADEREN.

Nej, jeg hører det. Og jeg ræddes over, hvorvidt du er kommen.

ROSE.

Jeg er kommen saa vidt, at jeg ikke ser nogen Grund, hvorfor du skulde have *Ret* til at byde over mig.

181

FADEREN.

For Eksempel fordi jeg ernærer dig.

ROSE.

Det vilde være slemt, hvis dette virkelig var den eneste Grund — hvis din hele Ret sad i Pengepungen. Forresten mener jeg, at et Barn har fuldt Krav paa at ernæres af sine Forældre, siden det er sat i Verden af dem. Jeg synes mange Gange, Børn kan forlange alt af deres Forældre og disse intet af Børnene — (Han vil afbryde.)

Men lad saa være, at din Ret overfor mig beror paa, at du ernærer mig, saa er jo Retten ophørt i samme Øjeblik, som en anden ernærer mig: Retten gaar saa over til den anden.

FADEREN.

Hvilken anden?

ROSE.

Det kunde jo være mig selv. Men for Hedda er det Otto.

182

FADEREN.

Ja, for Hedda er det Otto, som er gift med hende. Men nu for dig? Hvem har Retten over dig?

ROSE.

Den Mand, jeg vælger.

FADEREN.

Vælger, vælger, hvordan? Nej, hold nu op! Tror du, jeg vil drøfte dine forrykte Teorier — de er mig ligegyldige. Men jeg føler som en Fader for dig og jeg er fuldt overbevist om min Ret og om den Magt, som en Fader altid besidder overfor et vanartet Barn, og jeg skal vise dig, at min Myndighed ikke er saa ringe, som du indbilder dig.

Jeg skal lære dig noget andet — (truer ad hende.)

ROSE.

Jaja, Fader, naar du vil tale saadan til mig —

Ophold.

183

FADEREN.

slaar om, klagende.

Og hvordan taler *du* til mig?

ROSE.

Jeg véd, at jeg gør jer Sorg, og derover er jeg ulykkelig. Men I taler mindre om eders Sorg end om eders Vrede. Har nogen af jer havt et kærligt Ord til mig idag? Endnu behøvede I da ikke at vise mig ud af Familien som et Udskud.

FADEREN.

Og fører du da andet i Munden end Trods og Vildskab imod os! Lød der et Angerens Ord eller blot en Indrømmelse fra din Mund, saa vilde jeg ikke tale saadan — for jeg holder af dig, Rose, jeg *holder* af dig! Du er mit kæreste Barn, du véd det godt.

Jeg var bekymret over de urimelige Meninger, du havde tilegnet dig og sat i System — jeg sørgede over den Kulde, hvormed du mødte megen Venlighed — over din Uafhængighedslyst og Staaen-paa-din-Ret, men jeg tænkte: det er Ungdom; en skønne Dag 184 kommer der en brav Mand og hjemfører hende — og saa er det forbi.

Men nu, Rose — nu er jeg fortvivlet og harmfuld: fortvivlet over dig, harmfuld mod den forbandede Tyv, der har ranet og vanæret mit Barn.

ROSE.

Fader! Naar du holder af mig, kunde du da ikke se anderledes paa ham?

FADEREN.

Nejnej, du er blind og afsindig, men forlang ikke Blindhed og Galskab af andre! Han er en Slyngel, Rose, tro mig, han er en Slyngel: han havde ikke Ret til at tale saadan til dig, som han maa have gjort.

ROSE.

Heller ikke, naar han forstod, at netop de Ord brændte min Sjæl efter at høre?

FADEREN.

Nej, netop ikke da!

185

ROSE.

Ikke, naar hans Ord var Livsens og Lykkens Ord for mig?

FADEREN.

Nej, nej, heller ikke da! Netop naar han — holdt af dig, burde han tiet, æret din Ungdom og Renhed — og ikke krydset din Vej.

ROSE.

efter et Ophold ser paa ham.

Mon Mennesker handler saadan?

FADEREN.

De, der tror paa noget — ja.

ROSE.

Jeg har dog aldrig set nogen, der *handlede* efter deres Tro — selv om de virkelig var troende.

186

FADEREN.

ser paa hende, gaar fra hende, vender tilbage; roligt.

Hør nu, Rose, du tror, du — elsker denne Mand — jeg skal bruge dine Ord; er det ikke saa?

ROSE.

Jeg véd, jeg elsker ham — mer end alt andet i Verden, mer end mit eget Liv.

FADEREN.

Ja, man tror det — og især man siger det: saadanne Ord behager man sig i, naar man er ung. Men Mennesker — det véd de Ældre — elsker intet her i Verden mere end deres eget Liv. Skal maaske heller ikke gøre dette

Dog derom skal vi ikke strides.

Og han — han — elsker dig, ikke sandt?

ROSE.

Det tror jeg.

187

FADEREN.

ser forbavset paa hende.

Det — véd du ikke? Derom tvivler du?

ROSE.

Jeg forstaar ikke, hvad disse Spørgsmaal skal til. Jeg kan jo ikke kende hans Følelse som min egen. Men forresten — jeg véd, han elsker mig.

FADEREN.

langsomt.

Og hvad er saa den Kærlighed værd?

ROSE.

Hvad mener du?

FADEREN.

Jeg mener, hvad jeg siger: hvad er hans Kærlighed menneskeligt talt værd for dig? Aa jeg véd, du vilde kalde mig meget gammel, forstenet og dum, hvis jeg et Øjeblik tvivlede om, at hans Kærlighed *nu* gør dig lykkelig — og dog, Rose, du ser mig ikke saa 188 videre lykkelig ud: betaget, forvirret, forrykket kan jeg maaske sige — men lykkelig?

Har dette Forhold, disse Oplevelser gjort dig glad?

ROSE.

Jeg véd ikke, hvorhen du vil med dette — jeg tror ikke, det er nogen Nytte til.

FADEREN.

Jeg taler, som min Pligt og min Kærlighed til dig indgiver mig. Du kan ikke paastaa, at jeg ikke er rolig eller at jeg siger dig haarde Ord — svar du mig nu!

ROSE.

Vel, jeg skal svare. Jeg har ikke været lykkelig i de sidste Maaneder, ikke som man vel *kan* være det —

FADEREN.

— der ser du!

189

ROSE.

Men dog vilde jeg ikke bytte al tidligere Ro og saakaldt Lykke i mit Liv bort for disse Maaneder.

Nej, Fader, jeg vilde ikke.

FADEREN.

Vent — *nu* har du altsaa ikke været lykkelig — fordi du var i Uro og Forpinthed: du vidste, du handlede ilde, som indlod dig med en gift Mand — og med *denne* Mand — i Hemmelighed, til Skandale, hvis det erfarede, til Skam for os! Dette pinte dig og tog Lykken fra dig — endda Forholdet jo dog var skjult eller du i det mindste troede det skjult. Du kunde gemme dit Hoved som Strudsens — bilde dig ind, at ingen saá Mærket paa din Pande — skønt alle saá det og pegede Fingre ad det! Du lod som intet — knejste endnu højere — drømte videre langt fra Virkeligheden.

Men nu da du er vaagen, Rose —

ROSE.

smiler tungt.

Siger du, jeg er vaagen —

190

FADEREN.

Ja nu er du det vel! Brænder nu ikke Mærket paa din Pande? Og hvor vil du nu krybe i Skjul for de onde Øjne? Hvor vil du gemme din Skam?

ROSE.

Fader! Mit Liv begyndte først den Dag, jeg forstod, at jeg elskede ham og han mig.

FADEREN.

Du svarer mig ikke. Skammen er der; du undgaar den ikke; og derhen vil jeg: sige dig, at dette er den første Frugt af hans Kærlighed: Skam og ingen Lykke. (Hun vil afbryde.) Nej, for Lykke er Fred. Det vil du erfare — til din Fortvivlelse erfare. Men foreløbig da, hvad gav hans Kærlighed dig? Hverken Lykke

eller Fred!

Og nu i Fremtiden! — Du stoler vel fuldkommen paa ham?

ROSE.

ser paa ham.

191

FADEREN.

Du siger intet. Men du er sikker, ganske sikker paa, at denne Mand aldrig vil ophøre at elske dig? Jeg kender ham lidet eller næsten ikke, kun af Omtale — jeg har forhørt mig en Smule hos Otto — jeg véd da, hvad Rygtet fortæller om hans Liv, hvad alle véd og hvad der utvivlsomt er rigtigt; for han — han skjuler sig jo ikke, han er ingen Hykler, han udfolder sine Lidenskaber aabenlyst —

ROSE.

Du vil meget gærne krænke og saare mig.

FADEREN.

Nej, jeg vil ikke; men jeg skulde næsten tro, at du ansaa denne — Aabenhed for en Ære.

Dog, jeg spørger — vi kan jo ikke lege Skjul med hinanden — hvad Sikkerhed har du for at bevare denne Mands Kærlighed?

ROSE.

Hvad Sikkerhed? Den samme vel som enhver Kvinde, der elsker —

192

FADEREN.

hurtigt.

Hvormange mener du, at han har sagt det samme til som til dig — og til sin Kone?

ROSE.

bleg.

Det véd jeg ikke.

FADEREN.

Tallet kender du vel ikke — men mange er det, ikke sandt?

ROSE.

bedende.

Fader!

FADEREN.

trængende paa.

Rygtet siger det. Folk véd det. Tror du det ikke?

ROSE.

samlende sig, roligt.

Jo — jeg tror det.

193

FADEREN.

Og nu, Rose — frygter du ikke Fremtiden, svar mig paa det! Ser du ikke i Tankerne — du som trods alt er rolig og fornuftig, ingen Drømmerske eller Fantast — ser du dig ikke urolig, skinsyg, oprevet, fortvivlet — og endelig ensom og forladt? Forladt af den Mand, som du ofrede alt — forladt og kastet til Side som de andre!

Frygter du ikke Fremtiden? Svar mig!

ROSE.

stirrende fremfor sig, halvt forvildet.

Jo jeg gør, jeg frygter, hvad der vil komme.

FADEREN.

trængende paa.

Du frygter, næsten venter Ulykken?

ROSE.

Jeg ser den for mig, ja — og mit Blod stivner i mig — jeg frygter —

194

FADEREN.

triumferende.

Hvad er saa hans Kærlighed værd? Ser du, Rose: hvem har saa Ret?

ROSE.

Du ikke, Fader! Og triumfér ikke: for netop min Angst overtyder mig om, *hvormeget* hans Kærlighed er værd for mig.

FADEREN.

Hvad siger du?

ROSE.

Jeg har tænkt alt det, du her siger — jeg frygter Fremtiden; ja mange Gange synes jeg endog, at jeg kan forudsige, kan læse i Stjærnerne, hvilken Bane der bliver min — og dog hjælper det ikke! Hvis jeg er fortabt, som du mener, saa er jeg redningsløst fortabt. Jeg kan ingen Modstand gøre.

Naar han rækker sin Haand ud, *maa* jeg følge. Hvor han forlanger, *maa* jeg møde — paa hvilken Tid, paa hvilket Sted han vil. (Blegt smilende.) Han har skrevet Runer for mig, klingende Runer: det er hans Tale og hans Kunst — Tonerne og Genklangen fra alt hvad han har levet og været —

FADEREN.

Men Barn, Barn dog — det er jo Besættelse — du er hypnotiseret, bedøvet, viljeberøvet.

ROSE.

tungt.

Ja, Fader, tror du ikke, at just dette er —

FADEREN.

— Kærlighed? Nej, nej! Ikke den rette — jeg har dog ikke glemt —

Hør, Rose, om saadant taler man jo ikke til sine Børn. Men naar Livet staar paa Spil, gælder ingen Hensyn mere. Og jeg vil tale.

Jeg har, da jeg var ung, været forelsket — ja forelsket og hæftigt forelsket i en anden end din Moder. Du har maaske ikke tænkt det —

196

ROSE.

smiler let.

FADEREN.

Du smiler — hvorfor?

ROSE.

Ak, Fader, Forældre tror, at Børn ikke tænker sligt — og derfor taler de aldrig med dem — og det var maaske bedre —

FADEREN.

Jaja — men lad mig altsaa sige dig, at denne, denne Kvinde hun var meget smuk og virkede meget — æggende ved sin hele Adfærd: sin Tale, Munterhed, Klædedragt. Hun var vel nok noget koket — men der var dog intet graverende at sige paa hende, endda Byen fortalte Historier nok.

ROSE.

Var hun gift?

197

FADEREN.

Gift! Hvordan falder du paa det? Nej — — ja—a, hun var vel egentlig gift, men — hun levede ikke med sin Mand og man saa ham ikke, og han havde da ogsaa — fortalte hun — opført sig højst skammeligt mod hende, mishandlet hende, saa hun var flygtet fra ham og boede nu hos sin Moder —

Ja, kort at fortælle: jeg forelskede mig i hende med en Hæftighed, som gjorde, at jeg saá al Lykke i hende; jeg husker endnu—jeg taler rent ud, ser du — at jeg syntes, nogle Uger tilbragte sammen med hende gjerne kunde betales med et helt Livs Kamp. Og hun gav mig at forstaa, at hun besvarede mine Følelser — jeg var en ganske net Fyr dengang, lystigere end nu, jeg var jo ogsaa velstillet og kunde gifte mig —

ROSE.

Og hun var din — Elskerinde?

FADEREN.

Nej, nej — hvad tænker du? End ikke forlovet, rigtigt forlovet var jeg. Saa skete 198 der noget — hendes Opførsel en Karnevalsaften — hvorved jeg bedre forstod eller ikke kunde lukke Øjnene for det Vilde, det Hensynsløse, det Dæmoniske i hendes Karakter; jeg mistede Tilliden, skønt Forelskelsen vedblev. Jeg trak mig tilbage: jeg turde ikke gifte mig med denne farlige og upaalidelige Kvinde —

Naa — nogen Tid efter traf jeg din Moder og — ja — med hende har jeg levet lykkelig i en Aarrække — i sikre og rene Forhold —

— men hun — ja dette vilde jeg fortælle: hun, der nær var blevet min Hustru, forsvandt i en af de store Byers Slam; hun rejste herfra Landet med en Fremmed — tumlede sig i meget blandet Selskab og blev — en fordærvet og fortabt Kvinde

— ja som du, Rose, bliver, hvis du nu giver efter for din Ungdoms Opbrusning, ligesom jeg havde været fortabt om —

ROSE.

Og du fortrød aldrig, Fader?

199

FADEREN.

Fortrød — hvor tror du!

ROSE.

Du syntes ikke mange Gange, at et Aar hos hende havde givet dig mere end alle de lange, ensformige Aar sammen med Moder?

(Hurtigt.) Nej, svar ikke, Fader, for jeg forstaa nu bedre dit Ægteskab og det Hjem, som du har maattet skabe os —

Og — desuden — saadanne Formaninger og Eksempler, hvad tror du, de gavner: hvert Menneske maa faa sin egen Erfaring og kan ikke leve paa andres.

FADEREN.

Men forstaar du da ikke, at denne Forelskelse havde trukket mig ind i Hæslighed og Fornedrelse?

ROSE.

Hvem véd! Og *var* det hændt, du havde vel frelst dig ud igen — og saa havde du 200 dog levet og var maaske blevet et andet Menneske, rigere, gladere, større derved! Ja jeg véd jo ikke, hvad du har følt og tænkt de mange Aar, inden du sløvedes og forsagede, men jeg véd, at jeg udholder det ikke — jeg *kan* ikke mere leve her hos jer i dette, der lægger sig som Mug og Skimmel over mig! Det er jer egen Skyld — I har villet spærre mig inde i jer Alderdom, dér hvor alle Følelser sover — og jeg var godt paa Veje til at sove mig ihjel. Han, den fortryllede Prins, er kommen — og jeg er vaagen, og tusindfold hellere ud paa de store Have og til de slemme Storme med ham end ligge fortøjet herinde i Havnen, hvor ikke en Vind rører sig og det stille Vand stinker op imod mig.

Jeg *kan* ikke, Fader, jeg kan ikke — ikke slippe ham; jeg maa drage med ham — til Lykke og Ulykke, som det kan falde sig — blot leve paa mit eget Ansvar og fornemme Solen og Vejret over mig.

FADEREN.

Endnu engang, Rose: saasandt jeg lever, denne Elskov, denne Sansernes Opblussen er 201 det usleste af alt. Mennesker skammer sig ved den, selv naar de hengiver sig til den. Der *er* noget af Dyr i os alle, men vi behøver ikke derfor at *leve* som Dyr. Og man kan ikke tilbringe sin Tilværelse med Elskov; for en Kvinde er Hjem, Børn, hendes Mands Gerning —

ROSE.

— ja og Maden og Køkkenet og Husholdningspengene — og Vaskeregningen og Børnenes Tøj og Pigernes Uforskommethed og et nyt Tæppe og Middagsselskaberne —jajajaja — jeg kan det altsammen, men jeg synes ikke, at Middelalderens Tortur kan have været værre.

Naar jeg bliver gammel, Fader, vil jeg gaa i Kloster — naar jeg ser paa de unge Piger efter to Aars Ægteskab, gyser jeg.

FADEREN.

Hold op! Jeg vil ikke høre dette. En ond Aand har besat dig.

ROSE.

Jeg har blot faaet Mod til at være mig selv.

202

FADEREN.

Og Lyst til at være imod os andre!

ROSE.

Fader, jeg *maa* være et frit Menneske, tænke og handle efter mit eget Skøn.

FADEREN.

hardt.

Men dertil faar du ikke Lov, Rose — du faar rette dig efter min Vilje. For jeg kender din Ære og din Lykke bedre end du.

Ophold.

ROSE.

langsomt

Og din Vilje er?

FADEREN.

Vil du bryde godvillig med denne Mand?

ROSE.

Jeg kan ikke, Fader!

203

FADEREN.

Heller ikke naar jeg siger dig: at jeg forbander dig, forbander at du er blevet mit Barn — hvis du nu ikke følger dig efter hvad jeg med Rette forlanger af dig.

ROSE.

efter et Ophold; ser paa ham.

Heller ikke da, Fader; jeg maa tage din Vrede paa mig.

FADEREN.

Endnu kun, Rose, dette: du har gjort mig ti Aar ældre idag; du har gravet Græmmelsens Furer i din Moders Ansigt; din Trods vil forvandle os til to sammenkrøbne Mennesker, for hvem Tilværelsen er en Plage — og du vil vide dette — du vil se os saaledes for dig — din Samvittighed *vil* tale. Og jeg er syg, Rose — den Slags Sindsbevægelser suger Blodet fra mit Hjærte —

ROSE.

hrydende ud.

Jeg véd det altsammen, Fader — jeg er fortvivlet derover.

204

FADEREN.

aabner Armene.

Saa kom til mig, Rose, kom i mine Arme — det er den yderste Time!

ROSE.

viger tilbage.

Der staar En imellem os, Fader — og gik jeg nu til dig, løb jeg dog fra dig igen. Dine Arme kan ikke holde mig fast — og der er koldt hos dig.

Et Ophold.

FADEREN.

Jeg væmmes ved dig, Rose! — At jeg skal sige det!

ROSE.

Ja, Fader — men igaar var jeg dig kær —

FADEREN.

Ja igaar kendte jeg dig ikke — nu ser jeg Orme og Maddiker vælte frem fra dig som fra et raaddent Legeme.

205

ROSE.

Saa *lad* mig da fare! Hvorfor pine os begge mere?

FADEREN.

Nej og atter nej! Mod din Vilje maa jeg da frelse dig. Du *skal* bøje dig.

ROSE.

Du mægter det ikke.

FADEREN.

stærkt.

Vi faar se. Jeg har bestemt dette, og det staar fast.

Du rejser straks bort med mig — og jeg skal sørge for, at du aldrig ser denne Mand mere.

ROSE.

Det vil jeg ikke.

206

FADEREN.

Du — vil — ikke! — Vi faar se, hvem der er stærkest.

(Hidsigt.) Hvad vil du da?

ROSE.

Det skal jeg sige dig. — Der er Moder.

MODEREN kommer ind fra Spisestuen.

FADEREN.

Ja, kom du nu, saa kan du høre din Datters sidste Vilje!

(Til ROSE.) For Fremtiden faar du kun *min* at føje dig efter.

MODEREN.

tungt.

Kan *du* heller ikke tale hende til Rette?

FADEREN.

Nej og atter nej — her hjælper kun Magt og Tvang.

207

MODEREN.

Ak, Rose, vær dog barmhjærtig imod os!

ROSE.

Moder, søde Moder, jeg er saa ulykkelig over at bedrøve dig — men det faar ikke hjælpe: jeg maa nu gøre dig imod og blive anderledes end du har tænkt. (Svagt smilende.) Jeg kan ikke sidde paa Naal her i Stuen og vente paa Frieren.

FADEREN.

Du har jo fundet ham — Bejleren, Prinsen, der skal føre dig til sit Kongerige.

MODEREN.

Aa, hids jer dog ikke op!

ROSE.

Jeg er ganske rolig, Moder!

FADEREN.

Vil du saa sige os, hvad du vil?

208

ROSE.

sagte, men bestemt.

Jeg vil ikke skille min Skæbne fra hans.

MODEREN.
hændervridende.

Rose!

FADEREN.

Blot videre — hvad følger saa videre?

ROSE.

I bringer mig ikke til at opgive min Tro paa Lykken med ham, ene med ham — og jeg vil forsøge at vinde den.

FADEREN.

Det er Talemaader, Talemaader! Hvordan skaffer du dig din Lykke?

ROSE.

tøver lidt og ser saa klart paa ham.

Ved ethvert Middel, som han vil foreslaa mig.

209

FADEREN.
ude af sig selv.

Saa forstaar du vel, at jeg ogsaa vil bruge ethvert Middel imod dig og ham?

ROSE.

Ja!

MODEREN.

Aa, Barn, du gaar med aabne Øjne ind i Fordærvelsen — og du ærer ikke din Fader og din Moder.

FADEREN.

Derfor skal hun ogsaa forlade det Land, hvori hun lever.

ROSE.

Du siger saa, Fader!

Jeg holder af jer — og jeg ærer jer begge.

Men dette gælder mit Liv.

FADEREN.

Du maatte hellere dø end tænke og handle saadan.

210

ROSE.

Ja for dig — men jeg vil ikke dø.

FADEREN.

Nu er det nok — der er ikke mere at strides om.

ROSE.

Godnat da! Jeg gaar ind.

MODEREN.

Rose! Kom og kys mig!

ROSE.

Aa saa gærne, Moder!

MODEREN.

klappende hendes Haar.

Du vil ikke gøre mig Sorg — vil du vel!

ROSE.

gemvende sig hos hende.

Jeg er ulykkelig, hvis jeg maa bedrøve dig.

211

FADEREN.

Du ulykkelig! — Vist ikke, du er jo lykkelig — du ejer jo Kærlighedens grænseløse Lykke — dens Højsang lyder i dine Øren.

ROSE.

rejser sig.

Vil du sige mig Godnat, Fader!

FADEREN.

Gaa med dig! Gaa ind og sov — og se om du kan vaagne som et hæderligt Menneske.

ROSE.

Jeg vil være imorgen som idag. Derfor Godnat, Fader!

*Hun gaar ud ad Spisestuedøren.
Ophold.*

FADEREN.

gaar op og ned ad Gulvet.

Nu gælder det at bære sig fornuftigt ad.

212

MODEREN.

Ja, du maa raade — for jeg er helt forvirret. Og jeg kan næppe støtte paa mine Ben.

FADEREN.

Vi maa afsted med hende — der er ikke andet for.

MODEREN.

Ak, Gud — rejse!

FADEREN.

Der maa gives Steder, hvor vi kan anbringe hende og hvor de passer paa hende.

MODEREN.

Men kan de det?

FADEREN.

gaar op og ned ad Gulvet.

Aa jo — naar vi finder det rette: — afsides Sted — strængt Opsyn — Korrespondance kontrolleret. Det maa eksistere.

213

Jeg spørger mig for ude — ikke herhjemme, det vilde blot give Snak.

Kan vi rejse imorgen Aften?

MODEREN.

sukkende.

Naar det *skal* være.

Hvad var det?

FADEREN.

Hvad?

MODEREN.

Gik ikke nogen med Entrédøren?

FADEREN.

Nej — skønt jeg hørte ligesom — (Han aabner Døren til Entréen.) Nej her er ingen.

MODEREN.

Nu gik der nogen med Porten.

FADEREN.

Aa, hvad er det — hvad tænker du paa — nu skal jeg gaa ind til Rose —

214

MODEREN.

hurtigt ben til Vinduet.

Se, se der! Det er hende, der staar paa Torvet under Lygten — ved Vognen.

FADEREN.

Umuligt! — Jo — jo — det er hende — jeg maa afsted —

MODEREN.

Hun er allerede i Vognen — nu kører den —

FADEREN.

Borte, borte — og hvor! —

MODEREN.

Kan du ikke — Nej, hvad er det? Du bliver syg!

FADEREN.

blegnende og stammende.

Hun kommer ikke mer tilbage.

215

MODEREN.

Hvad siger du! Rose —

FADEREN.

Hun kommer aldrig mer tilbage! Den Skurk, den Skurk!

Hjælp mig — det sortner for mine Øjne — jeg bliver svimmel!

Brandes, Edvard, *Udenfor Loven*, 1902

Han styrter om, idet han griber i Gardinet, som han river med sig i Faldet.

MODEREN.

Hjælp, hjælp — kom dog, hjælp! —

Hun knæler ned ved Siden af ham.